

Pla Municipal d'Acció Comunitària 2018-2022

Ajuntament de
Barcelona

Pla Municipal d'Acció Comunitària 2018-2022

BCN

Ajuntament de
Barcelona

Àrea de Drets de Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència.
Direcció d'Acció Comunitària

Pla Municipal d'Acció Comunitària 2018-2022

Pla Municipal, presentat al Plenari Municipal del 23 de març de 2018

ÍNDEX

PRESENTACIÓ 5

Barcelona té una àmplia experiència en accions comunitàries	5
Atenció individual i enfortiment polític de les comunitats	5
De dispositius dispersos a política compartida	6
No hi ha una societat estructurada	7
Com s'ha fet aquest document	8

MARC CONCEPTUAL I FONAMENTS DE LA POLITICA PÚBLICA D'ACCIÓ COMUNITÀRIA 9

Participació ciutadana i acció comunitària, dues cares de la mateixa moneda	9
Què cal entendre per acció comunitària	10
Projectes, processos i sistemes comunitaris	11
Associacions: <i>fet</i> associatiu, <i>activitats</i> associatives i <i>projecte</i> associatiu	12
Justificació de la política d'acció comunitària	14
Les relacions entre societat i institució	16
Dues perspectives d'intervenció: construir i facilitar	17

VISIÓ 18

OBJECTIUS 19

LÍNIES ESTRATÈGIQUES 20

Estratègia núm. 1: Cap a un sistema comunitari de polítiques socials	21
Estratègia núm. 2: Desenvolupament socioeconòmic de base comunitària	22
Estratègia núm. 3: Els equipaments de proximitat com a motors de l'acció comunitària	30
Estratègia núm. 4: Facilitar l'enfortiment social, econòmic i democràtic de les associacions	33
Estratègia núm. 5: Descentralització i accions comunitàries als barris	36

ELS PROJECTES TRACTORS DEL PMAC 38

PROJECTES D'ÀREES 38

Projecte 1. Barcelona Salut als Barris	39
Projecte 2. Pla de Barris	43
Projecte 3. Comunitàriament: Acció Comunitària des dels Serveis Socials	46
Projecte 4. Pla d'impuls de l'educació comunitària (PIEC)	48
Projecte 5. Plans de Desenvolupament Econòmic de Districte (PDE)	53
Projecte 6. Programa BCN Interculturalitat	56
Projecte 7. Enfortiment associatiu digital	58
Projecte 8. La dimensió comunitària de les Biblioteques de Barcelona	65
Projecte 9. Apoderament de la vessant comunitària (Feminismes i LGTBI)	66
Projecte 10. Programa Convivim Esportivament	72
Projecte 11. Programa d'enfortiment econòmic d'agrupacions i associacions	74
Projecte 12. Model d'intervenció integral cooperatiu per a col·lectius en situació de risc com a proposta de política pública	76

PROJECTES IMPULSATS PER LA SECRETARIA TÈCNICA 78

Projecte 1. Suport a l'associacionisme	79
Projecte 2. Els casals de barri com a motors de l'AC	84
Projecte 3. Plans i processos comunitaris	86
Projecte 4. Plans directors d'AC	88
Projecte 5. Pla pilot: cap a la construcció d'un SCPS	90
Projecte 6. Enfortiment de la dimensió comunitària dels equipaments de proximitat	92
Projecte 7. Projecte ACcent de suport a tècniques municipals de proximitat	94

PRESENTACIÓ

Barcelona té una àmplia experiència en accions comunitàries

No partim de zero, cal conèixer i reconèixer la feina feta en aquest mandat per part de moltes àrees, i en anteriors mandats, per governs diferents. Es tracta de feina desenvolupada per valuosíssims professionals i personal municipal, d'altres administracions, i entitats socials que, efectivament, no comença ara.

A l'apartat final d'aquest PMAC, quan es recullin les actuacions, es podrà veure que tot i la presència de novetats significatives, moltes de les actuacions ja estan en marxa, en alguns casos amb trajectòries rellevants com el de les accions comunitàries impulsades des dels serveis socials, els plans comunitaris, o el pla buits / patrimoni ciutadà, per citar alguns exemples. En altres casos, tenen trajectòries més recents i no tan perllongades com ara el programa de salut als barris o, més recentment, el Pla de Barris. Però en tots els casos cal avaluar la feina feta i incorporar els canvis necessaris per facilitar que tot allò que s'està fent o que es vol fer pugui aprofitar les sinergies i interaccions per a una màxima eficàcia. Per això, el sentit d'aquest PMAC apunta més a la necessitat d'ordenar i generar marcs comuns, tot i que també es presenten noves accions.

Atenció individual i enfortiment polític de les comunitats

El sentit de l'acció comunitària apunta cap a la construcció d'una relació entre govern i societat que en certa manera cal *reconstruir*. Tant el govern com la societat han de fer front a *problemes complexos* que requereixen abordatges compartits: comunitaris.

L'acció comunitària no és una alternativa a l'acció individualitzada: ni la confronta ni la substitueix. Les accions que es proposen no resten vàlides a la necessitat de mantenir respostes (i responsabilitats) individuals davant dels problemes i les necessitats de la població. Caldrà explorar, però, si un desenvolupament potent i estratègic de l'AC dins els serveis públics porta a redefinir en algun sentit les formes actuals d'entendre l'atenció individual.

La coherència i l'articulació entre allò individual i allò col·lectiu a l'hora de fer front als reptes socials des de les polítiques públiques permet afirmar que quan els serveis públics acostumats a treballar individualment incorporen la dimensió comunitària al seu projecte i al seu model d'intervenció no s'estan allunyant de la seva missió ni del seu encàrrec, ans al contrari, estan guanyant capacitats per assolir-los.

Aquest Pla propugna una visió de l'acció comunitària amb un gran component d'*enfortiment polític* de la societat, la qual cosa suposa estendre la idea que els problemes de les persones no poden tenir una solució estrictament individual, ni respostes tecnocràtiques. Enfortir la societat suposa fer avançar la idea que la major part dels problemes que afecten més les persones són col·lectius i han de tenir respostes col·lectives, contra la ideologia de la individualització que s'ha intentat imposar les darreres dècades i

De dispositius dispersos a política compartida

que culpabilitza les persones que més pateixen la desigualtat i la precarització de la vida de la seva situació y alhora les responsabilitza d'haver-se'n de sortir individualment.

Com s'ha indicat, hi ha un conjunt de dispositius que intervenen en els barris que fins ara han servit per donar suport a accions comunitàries puntuals, però que no sempre han estat suficientment coordinats. Ara es proposa transcendir aquesta situació i construir una política pública d'AC que, des d'una visió i un marc conceptual compartits, dibuixi un seguit d'estratègies que aixopluguin i sistematitzin el conjunt de l'AC impulsada per l'Ajuntament en totes les seves àrees i per tots els districtes, i els doni coherència.

Igualment, les noves estructures socials, institucionals i professionals ens conviden a repensar estratègies i formes d'entendre i entomar les relacions ajuntament-societat a escala comunitària, sense que això hagi de significar –ja ho hem dit– voler canviar-ho tot.

No hi ha una societat estructurada

Una política d'acció comunitària no pot donar per feta l'existència d'una societat forta i articulada, amb organitzacions socials i comunitàries sòlides, vives i representatives de la població. Això pot passar i passa en alguns barris de la ciutat, o entre determinats grups socials; però tots aquests anys de capitalisme neoliberal, sagnant i desprietat, no només han trencat la vida de moltes persones i famílies, sinó que també han matxucat la vida col·lectiva, les organitzacions i els recursos comuns, a més dels valors en què es basen.

Així que la política d'acció comunitària ha d'assumir el repte de voler *construir comunitat*, d'anar més enllà del reconeixement de les *comunitats existents* (gent organitzada, projectes vius, etc.) —absolutament necessari també—, per entomar el repte d'establir eines que contribueixin a fer que les persones més aïllades de les organitzacions, els projectes i els dispositius de la vida comunitària, es puguin apropar i enfortir col·lectivament.

Aquest diagnòstic no és atribuïble per un igual a tots els grups socials i barris de la ciutat. Ni l'acció comunitària té el mateix sentit, ni pot mostrar la mateixa eficàcia arreu.

En termes generals, als barris més ben assentats o integrats, on resideixen els grups socials més enfortits, l'acció comunitària no tindrà el mateix sentit que quan es desenvolupi als barris més vulnerables, on la població pot estar més mancada de recursos econòmics, culturals i relacionals, però això no la fa prescindible ni de bon tros.

Tanmateix sabem que als territoris fortament marcats per l'exclusió social, a

les zones més fosques o submergides de les metròpolis, on la majoria de la població pot viure en entorns de violència urbana quotidiana, l'AC pot mantenir un paper residual o secundari davant les actuacions més contundents i estructurals que han de provenir directament de la política pública. Estem pensant aquí especialment en uns determinats àmbits d'intervenció, com els relacionats amb la convivència i la seguretat.

Si abans dèiem que les respostes comunitàries no han de posar en dubte les més individualitzades o de cas, ara hem de subratllar que tampoc s'han de veure com a negadores de certes intervencions públiques directes, que poden resultar del tot necessàries davant determinats problemes i contextos urbans.

Aquest PLA MUNICIPAL D'ACCIÓ COMUNITÀRIA (PMAC) tracta de l'estratègia municipal per a desenvolupar una política pública d'acció comunitària (AC). Es tracta d'una política pública que vol facilitar i promoure que la ciutadania s'activi i organitzi en formes diverses, formals i informals, per mirar de trobar, conjuntament, les respostes a les seves necessitats que són més difícils de trobar de forma aïllada o individual. Però, des de la visió estratègica que s'apunta, també forma part dels objectius de l'acció comunitària l'enfortiment democràtic de la societat i la generació d'experiències i aprenentatges significatius que despertin l'interès per la participació política entre la ciutadania.

Com s'ha fet aquest document

Els continguts d'aquest PMAC no són propis i específics d'una única àrea, sector o departament. L'estratègia, la política, és del govern, i els dispositius que caldrà desplegar afecten pràcticament totes les àrees municipals (i també, indirectament, organitzacions i grups de la societat). És per aquest motiu que el procés per crear aquest PMAC ha suposat un treball interdepartamental important.

El disseny de l'estratègia ha estat fruit d'una gran feina interna, amb entrevistes i reunions amb totes les direccions de serveis a les persones i el territori dels districtes, i amb serveis i departaments de totes les àrees. S'ha contrastat amb agents socials i s'han mantingut debats externs en marcs diversos: hem escoltat col·lectius professionals del treball comunitari, entitats gestores d'equipaments i serveis comunitaris, associacions, i també professionals significatius, tècnics i acadèmics experts en la matèria. Hem mantingut debats oberts en jornades amb diversos formats en què s'ha donat la paraula a professionals dels serveis públics i a una gran quantitat de projectes que representen l'energia comunitària que es mou a la ciutat de Barcelona.

MARC CONCEPTUAL I FONAMENTS DE LA POLÍTICA PÚBLICA D'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Participació ciutadana i acció comunitària, dues cares de la mateixa moneda

La democràcia no pot funcionar sense la participació política de la ciutadania. I sense un bon funcionament democràtic a la societat i a les institucions, no es pot pensar que la política procurarà justícia social. Però l'activació política de la ciutadania, l'interès de la gent pel fet col·lectiu, requereix passos intermedis. Cal idear estratègies que facin possible la transició des de l'interès merament individual cap a l'interès general: des del «jo i allò que és meu», fins a allò que és de tothom i que, per tant, també afecta l'individu perquè ens posa límits i alhora ens ofereix oportunitats individuals. L'acció comunitària representa un pas intermedi clau en aquesta transició, ja que obliga a sortir d'un pensament purament individual per anar cap a la construcció de projectes col·lectius.

Cal diferenciar participació ciutadana i acció comunitària no perquè siguin dos mons independents o aïllats. Ans al contrari, són dos mons íntimament entrellaçats, però que cal diferenciar conceptualment per poder relacionar estratègicament: la participació ciutadana és una participació política, que té sentit en sistemes democràtics que reconeixen els drets de les persones a formar part activa de la política i les seves institucions. Es participa políticament quan es vota, quan es discuteix sobre el contingut de la política i les polítiques, quan es controla l'acció dels representants i se'ls demana que retin compte d'alguna cosa, o quan es decideix directament.

Per la seva banda, si la participació comunitària pot significar el pas intermedi entre ciutadania i política apuntat més amunt, és perquè, com es veurà més endavant, es fonamenta en la idea de construir col·lectivament projectes

col·lectius. Dona lloc a un «nosaltres», que vol i necessita fer coses conjuntament per poder donar respostes a problemes, reptes i necessitats que són col·lectives. Un nosaltres que, per tant, porta a la col·laboració per a la construcció i manteniment d'un ens comú, de quelcom comú.

Així, participació ciutadana (o política) i participació comunitària són dues cares d'una mateixa moneda, que representa la necessitat d'homes i dones de viure en societat i afrontar col·lectivament els reptes derivats de la condició d'éssers socials. Des de la participació política es defineix el significat concret de l'interès general a través de formes democràtiques de participació. Des de la participació comunitària es desenvolupen projectes col·lectius a través de les formes d'associacionisme diverses que es construeixen. En tots dos casos s'experimenten les oportunitats i els límits vinculats a la participació social. Tot i que mentre que les decisions polítiques afecten tothom i els canals de participació ciutadana han de contemplar aquest resultat i aquesta afectació, els resultats de l'acció comunitària afecten a comunitats concretes, no s'imposen al conjunt de la ciutadania.

Què cal entendre per acció comunitària

En una primera aproximació, una acció comunitària (AC) pot ser definida o entesa com a un *projecte col·lectiu, construït col·lectivament*. Aquesta idea és molt important perquè ja d'entrada allunya les pràctiques socials que poden fomentar un treball col·lectiu, sí, però al voltant d'un projecte *particular*: el *meu* projecte!

Però amb aquesta definició/aproximació al que és l'AC, encara es poden trobar projectes molt diversos que cerquin objectius que poden ser contradictoris o representar visions contraposades en l'àmbit social. És per aquest motiu que cal dotar d'un sentit específic, d'una intencionalitat, el tipus d'AC que es vol promoure, construir i facilitar.

En primer lloc, amb l'AC es volen promoure *respostes col·lectives a problemes col·lectius*, superant els enfocaments de la intervenció social que únicament plantegen abordatges individuals o *de cas*. Això es justifica, tal com es veurà més endavant, per una comprensió d'allò que és social que reconeix l'existència de *problemes/reptes socials* que només poden tenir respostes col·lectives i que no es poden treballar individualment o cas per cas, com ara la convivència i la cohesió social, determinades dimensions dels processos d'inclusió i, més substancialment, la supressió dels obstacles estructurals que tenen aquests processos d'inclusió.

També perquè es parteix d'una comprensió del fet social en què allò que es podria entendre com atenció col·lectiva ha d'incorporar necessàriament la idea de subjectes (persones i col·lectius) que no esperen pacientment ser atesos col·lectivament. Ans

al contrari, esdevenen proactius en la construcció i la cerca de solucions i respostes a les seves necessitats.

Una idea emergeix amb força d'aquesta visió: l'AC a la que es refereix aquest Pla es fa directament amb la gent, i tot i que cal comptar amb els agents «associatius», no es pot limitar només als *representants associatius*. Aquestes persones tenen un paper polític a la comunitat, i també poden tenir un paper clau en els processos comunitaris.

D'una manera un xic més sistemàtica, els projectes de la política d'acció comunitària han de tenir una triple intencionalitat transformadora:

— **L'enfortiment (apoderament) de la comunitat.**

— **La millora de les condicions de vida (donant resposta a necessitats i reivindicant drets).**

— **La inclusió/cohesió social.**

L'enfortiment té dimensions individuals i col·lectives alhora. Com ja s'ha dit, no es tracta d'un enfortiment estrictament individual: perspectiva neoliberal de l'enfortiment que apunta al fet que la gent s'ha d'apoderar —enfortir— per buscar-se la vida autònomament i sense dependre d'altri. L'enfortiment comunitari que es proposa en aquest PMAC té sempre una dimensió política: d'organització i mobilització, d'articulació de demandes relacionades amb projectes i amb les capacitats de negociació amb les contraparts corresponents.

La millora de les condicions de vida pot referir-se a multitud d'aspectes: salut, educació, treball, habitatge; i

Projectes, processos i sistemes comunitaris

també a aspectes relacionals. La comunitat, la població, ha de tenir un paper de primer ordre en la definició, construcció i expressió d'aquestes necessitats, així com en la recerca de solucions per a la millora. De la mateixa manera, superar el paradigma assistencial demana convertir moltes de les demandes i necessitats en drets humans consolidats, la qual cosa requereix també una forta implicació de les comunitats.

La inclusió i la cohesió social democràtiques ens recorden que cal no deixar fora les persones més vulnerables o més fràgils; i parlen també d'afavorir la convivència en una societat plural, diversa, en la quals les posicions i els interessos poden ser confrontats, i que precisament per aquest motiu ha de ser capaç de trobar maneres democràtiques de conviure.

Projectes, processos i sistemes comunitaris

En aquest document es parla d'accions o projectes comunitaris, de processos comunitaris i de sistemes comunitaris.

L'acció ja ha estat definida (projecte col·lectiu construït col·lectivament): un projecte fet col·lectivament per actors diversos que es doten d'una metodologia, una manera de fer i de relacionar-se, que els permet col·laborar. El projecte persegueix donar respostes col·lectives als problemes socials.

El procés apunta a la dimensió relacional: persones usuàries i/o interessades, professionals, entitats, serveis, administracions, etc. es relacionen entre elles amb motiu del projecte. Les formes de relacionar-se i la intencionalitat de les relacions són fonamentals; de fet, són la base de la metodologia comunitària: es podria dir que *una metodologia comunitària és una forma de relacionar-se entre actors comunitaris*. El que succeeix en el transcurs de creació d'un projecte sovint és més important i significatiu que el resultat final. (Cal no oblidar que no és relacionar-se per relacionar-se i prou; hi ha d'haver un projecte i intencionalitat en la relació.)

Un sistema comunitari es dona quan un procés està prou assentat o madur i el podem definir com un conjunt d'actors concrets que:

- Es coneixen i es reconeixen entre ells
- Es regeixen per unes maneres establertes de fer i mútuament acceptades

Associacions: *fet associatiu, activitats associatives i projecte associatiu*

- Comparteixen projectes
- Tenen certes característiques d'estabilitat i legitimitat.

Associar-se és un dret, i el *fet* d'exercir-lo esdevé una pràctica social que cal reconèixer des d'un punt de vista estrictament democràtic, independentment del tipus d'associacions i dels interessos i finalitats que persegueixin, que poden ser ben diversos i, fins i tot, contraris als postulats dels governs municipals, amb l'únic límit del respecte als drets i les llibertats de les persones. Respectats aquests límits, tenen tant dret a associar-se els partidaris del «cotxe» com els de la «bicicleta», per dir-ho gràficament.

No es parla d'associacions des d'un punt de vista formal/legal, sinó purament social: grups de persones que comparteixen projectes, aspiracions, interessos i/o identitats, i que fan coses plegades per aconseguir-ho mitjançant una forma de governança, encara que no s'hagin inscrit en cap registre administratiu.

També incorporem a la idea formal d'associació altres formes jurídiques, com les cooperatives, que es troben quan es parla d'enfortiment comunitari. S'hi inclouen també fets associatius que adopten formes que poden ser molt obertes i que, a més, representen les noves realitats associatives emergents: xarxes ciutadanes, plataformes, grups informals, col·lectius, assemblees, grups de grups, etc. Quan el discurs es transformi en pràctiques concretes caldrà vigilar que no s'escapi aquesta diversitat a l'hora d'adoptar i adaptar els dispositius de la política pública, tant pel que fa a les estratègies relacionals com a allò que té a veure amb les formes de regulació dels recursos, per tal de dotar el sistema de la flexibilitat suficient per poder treballar en lògiques de proximitat, és a dir, entenent i atenent la diversitat.

En resum, i als efectes de l'argument que es manté en aquest PMAC, qual-sevol grup de persones que es doti de certa intencionalitat, de certs objectius comuns o compartits i de certa estabilitat és una associació. Quan la intencionalitat i els objectius són comunitaris, l'associació és comunitària. Quan l'associació comunitària està formalment constituïda, pot adoptar formes jurídiques diverses, com ara cooperatives o altres. A efectes expositius, aquesta definició del fet associatiu simplifica molt la presentació d'una realitat associativa, que pot arribar a ser molt i molt diversa.

Tota associació acostuma a incorporar una proposta d'activitat ordinària per als seus associats: **les activitats de consum intern**, es podria dir. En no poques ocasions aquest tipus d'activitats generen una mena de persones *usuàries* que no tenen el nivell de compromís que suposa el fet de ser *associat*. Depenent del tipus d'associació, l'activitat associativa serà diferent. El ventall d'activitats associatives és enormement variat, però sempre cal pensar en el fet quotidià de l'associació, en allò d'ordinari que connecta directament amb l'existència de la mateixa associació, i la justifica davant les persones associades.

Quan en aquest Pla es parla del **projecte associatiu** no es refereix a propostes formals d'intervenció, acabades i ben estructurades. No es parla d'un document que es digui *projecte*. El projecte associatiu del qual es parla pot ser explícit i evident, però també pot no ser-ho. Per projecte associatiu aquí s'entén l'horitzó de transformació social que es planteja l'associació: la societat que vol construir, els valors que promou, els canvis immediats so-

bre una determinada realitat que espera assolir. Moltes vegades per a moltes associacions no és fàcil sistematitzar les idees del seu projecte de forma explícita i operativa, i es treballa només basant-se en activitats, sabent més o menys intuïtivament cap a on es vol anar. Caldrà parar atenció, doncs, per tal de veure a quina mena de projecte associatiu estan apuntant aquestes activitats. El projecte vincula l'associació amb la societat, no només amb els socis. Del més humil al més complex, tot projecte associatiu té un impacte a la societat.

Idealment, **el fet associatiu** s'ha de garantir mitjançant la llei, i s'hauria de facilitar i promoure a través dels marcs reguladors dels drets i deures de les associacions, per exemple amb una fiscalitat específic. Per la seva banda, cal que l'associació pugui lluitar per assolir el seu objecte social de manera autònoma i hauria de ser capaç de mantenir autònomament la seva activitat interna i quotidiana.

Però si cap associació considerada particularment és en ella mateixa un bé públic que calgui preservar de manera infinita, tingui o no una base social capaç de mantenir-la, el conjunt del món associatiu sí que ho és. Moltes associacions contribueixen, *amb els seus projectes*, a construir una societat millor, arribant, *a través dels seus projectes*, on moltes vegades ni empreses ni administracions volen o poden arribar.

No tots els projectes són iguals, ni tenen els mateixos impactes ni apunten cap a un mateix model de societat, raó per la qual és ben normal que no tots els projectes rebin el mateix tipus de suport públic. Des del punt de vista del

Justificació de la política d'acció comunitària

fet associatiu, ja hem dit que té el mateix dret a existir l'associació pro-cotxe que l'associació pro-bicicleta, però des del punt de vista del *projecte associatiu*, els poders públics tenen el dret (i gairebé l'obligació) de donar més suport al projectes d'una de les dues, i no de l'altra, en funció de com valori la seva contribució al bé comú.

L'estratègia d'enfortiment autònom de les comunitats se centra en els projectes associatius. En bona mesura enfortir la comunitat serà enfortir de manera directa els projectes associatius que contribueixin més i millor al bé comú.

La lluita contra les desigualtats

Les desigualtats no han parat de créixer en les darreres dècades i cal fer front a les seves conseqüències personals i familiars, a les seves causes i als processos de dualització i fragmentació social que provoquen. Construir oportunitats per a les persones i els grups socials que pateixen més les desigualtats ha de ser un objectiu comú de tota l'acció pública, també de la política pública d'acció comunitària.

L'AC pot esdevenir una estratègia en la lluita contra les desigualtats per una triple via:

- 1) La incorporació de la dimensió comunitària als serveis públics bàsics. Així s'afavoreix una millora en la qualitat, alhora que augmenta la seva capacitat de donar resposta a demandes que, tractades individualment, deixen entreveure límits important pels recursos i les capacitats dels sistemes públics de la política social.
- 2) La provisió de recursos valuósissims per a la inclusió social i la cerca d'oportunitats: aprenentatges organitzatius i relacionals, contactes, relacions, xarxes, i vincles socials i organitzatius que eixamplen oportunitats i multipliquen recursos.
- 3) Per una via més sòcio-política, tot facilitant els processos d'enfortiment col·lectiu, polític, de les comunitats; perquè siguin proactives en la defensa de les seves demandes (no només per la via del conflicte, també per la via de la negociació i la construcció proactiva de projectes de millora de les condicions de vida).

L'enfortiment democràtic de la societat

Ja ha quedat recollit en el primer punt d'aquest PMAC que la fortalesa que es vol assolir és la d'una societat democràtica, perquè és on es pot integrar i reconèixer la pluralitat i revertir la desigualtat; però per millorar-la no es pot actuar únicament des de les institucions. Per millorar la qualitat de la nostra democràcia cal també, potser fonamentalment, l'enfortiment democràtic de la ciutadania, de les seves pràctiques socials i polítiques, i de les seves organitzacions i projectes.

La cohesió social

Vivim en societats cada cop més diverses. La diversitat és multidimensional. Els orígens geogràfics, les creences, les cultures i les llengües, i els colors de la pell acostumen a ser els elements més destacats, però la diversitat també apunta a molts altres aspectes de la vida en comú: les visions i estils de vida, les formes d'ocupar l'espai públic, les estructures familiars, etc. també són molt diverses entre persones que tenen el mateix origen geogràfic i cultural. Certament, la diversitat pot esdevenir font de riqueses i oportunitats, però dependrà de com s'entomí col·lectivament. Cohesionar una societat diversa sense haver d'uniformitzar-la (reconeixent, per tant, la diversitat amb un enfocament intercultural, testat en les polítiques de gestió de la diversitat cultural), és el repte que es vol afrontar.

La importància que han de tenir l'acció institucional i els recursos públics davant d'aquest repte és inqüestionable, però també ho és que sense el prota-

gonisme ciutadà no serà possible avançar en aquesta direcció: finament, és la gent la que integra i s'integra entre la gent.

La cohesió social entesa com a convivència en la diversitat també mostra reptes importants davant una societat civil desestructurada/desorganitzada.

Reconèixer l'existència d'una *societat civil dèbil, desestructurada o desorganitzada* és reconèixer que els processos de l'estructura social en les darreres dècades (els canvis en el món del treball, en les configuracions familiars, en els processos demogràfics, en els valors socials...), han portat a una societat en la qual la majoria de la gent no està integrada en entitats i associacions, i participa escassament de la vida comunitària més enllà dels grups primaris als quals pertany (família, amics...). Sovint es pensen les accions i processos comunitaris a partir del protagonisme de la societat organitzada, i cal admetre les limitacions que aquest plantejament pot presentar en determinats sectors –grups socials– de les societats actuals. Per això, tot i reconèixer-ne l'existència no es pot considerar-se'n per se la importància, sinó que cal que se'n revalidi cada dia la incidència social i no només per la història. El PMAC ha de promoure la coordinació d'aquests actors perquè vegin en aquesta política una oportunitat per enfortir, millorar i adaptar les seves organitzacions i els seus projectes i no romandre ancorats en el passat.

En resum, l'AC té una especificitat i una naturalesa que permet tractar situacions i necessitats que altres intervencions socials no poden abordar: (1) La dimensió col·lectiva de situacions i

Les relacions entre societat i institució

problemes socials com ara la convivència, la cohesió, els aïllaments (exclusió relacional), la generació de capital social, i altres. És, a més, (2) la manera d'enfortir les capacitats individuals i col·lectives de la gent socialment més dèbil o vulnerable. Cal recordar que organitzar-se per fer coses en comú pot ser altament estructurant per a les persones, per als subjectes col·lectius i per a les comunitats. En tercer lloc, (3) sense unes dinàmiques comunitàries plurals i fortes es fa difícil pensar en la millora democràtica de la societat i la política.

La necessitat d'una societat forta, articulada i cohesionada, apunta cap a una societat civil que ha de tenir capacitats polítiques (d'incidència, de resistència...) i autonomia per desenvolupar-les. El clientelisme va en la direcció contrària del que es planteja, com també la captura de l'acció de govern per part de persones que es puguin auto-atribuir unes capacitats i legitimitats representatives que no els corresponen. Igual que la societat civil ha de ser forta i autònoma, el govern ha de tenir capacitat d'acció i promoció directa, ha de tenir iniciativa i projecte propi, i les màximes oportunitats per arribar al conjunt de la població.

Hom parteix de la idea que si la societat s'enforteix democràticament, lluny de clientelismes i corporativismes, són més possibles l'acord, el consens i la coproducció entre societat i institució, amb resultats que beneficiïn la col·lectivitat. Però el preu que calgui pagar pel consens i la coproducció no pot ser anul·lar les capacitats de la societat civil organitzada per ser subjecte polític que pugui protagonitzar el conflicte social.

Aquesta reflexió té un sentit específic en relació amb l'acció comunitària. L'AC no pot ser l'excusa per *apagar* el conflicte social. El conflicte s'ha de poder reconèixer i entomar políticament. És present a la societat i ens el trobem de cara quan sortim al carrer.

Una societat enfortida (*apoderada*) protagonitza acords i conflictes, i reivindica, amplia i consolida drets de ciutadania.

Dues perspectives d'intervenció: construir i facilitar

En coherència amb els arguments desenvolupats fins ara, l'acció de govern haurà de distingir entre **dues perspectives d'intervenció: una de promotora i una altra de facilitadora**.

En la **perspectiva promotora** té molta més rellevància la iniciativa institucional: allò que l'Ajuntament vol construir directament, i que compromet de manera més directa els dispositius de les polítiques i els serveis públics.

En la **perspectiva facilitadora** guanya força i protagonisme la iniciativa ciutadana. La institució hi és amb els seus recursos, però respectant la capacitat i l'enfortiment autònom de la societat. *Facilitar* és molt difícil, i encara més des de les posicions institucionals. No és gens evident que, ni com a institució, ni com professionals, sempre se sàpiga fer. Així, cal declarar amb molta humilitat que es vol ser una institució facilitadora de processos comunitaris, i reconèixer, a la vegada, que cal seguir aprenent per poder-ne ser.

A determinats barris, i entre certs col·lectius socials, quan les capacitats socials siguin més fortes, l'estratègia facilitadora haurà de donar protagonisme a les comunitats que impulsen els projectes de millora de les condicions de vida, democratització i inclusió; i llavors el govern haurà de facilitar el desplegament d'aquests projectes, aportar recursos, i cercar la manera de col·laborar i coproduir amb la societat, sempre respectant-ne l'autonomia.

Però quan la societat és feble, fràgil, als barris i entre la població amb menys capital econòmic i social, l'acció del govern ha de ser protagonista i incorporar els projectes comunitaris que es necessitin als serveis i equipaments

públics, i els haurà de liderar. L'objectiu últim d'aquesta estratègia sempre ha de ser *construir comunitat* i, per tant, treballar perquè aquest lideratge institucional, que potser és necessari en les primeres fases, tendeixi a ser cada dia més un lideratge compartit entre institució, serveis i professionals, i una ciutadania organitzada que va guanyant autonomia.

A la dècada de 2020, la ferma incorporació de la perspectiva comunitària en el conjunt de les polítiques municipals permet que es generin *respostes col·lectives als reptes i problemes socials*; tant en forma de projectes específics, com modificant les formes de fer i relacionar-se amb la resta d'actors institucionals i comunitaris dels equips i serveis municipals; que passen a treballar comunitàriament de manera ordinària.

Els projectes són col·lectius tant per la significativa presència de ciutadania activa en els propis projectes, com per la implicació dels professionals, els equipaments i els serveis presents al territori (als barris).

El dinamisme de la ciutadania activa, a través de les diverses formes associatives que és capaç de construir, aconsegueix tirar endavant projectes comunitaris que, a partir de la participació protagonista de la ciutadania, tenen una incidència real en modificar les condicions de vida de la població, alhora que generen processos de conscienciació i apoderament d'aquesta mateixa població. Els diversos recursos i dispositius municipals serveixen per facilitar el desenvolupament autònom d'aquest projectes.

Els serveis de la política social més estables i assentats al territori-barri (educatius i culturals, de salut, de serveis socials, de foment de la ocupació...) han anat incorporant la mirada i les metodologies comunitàries. Els professionals que hi treballen és coneixen i reconeixen, i són capaços de construir conjuntament diagnòstics i estratègies de resposta perquè s'han dotat d'una arquitectura d'espais estables

de treball al territori que ho permet i facilita.

Per la seva banda, els diversos equipaments de proximitat instal·lats al territori-barri (biblioteques, centres cívics, casals de barri, ludoteques...) han incorporat mirades, metodologies i estratègies comunitàries que els permet ser autèntics motors/vivers de projectes i vida comunitària al barri.

OBJECTIUS

Objectius generals

1. Disposar d'un marc conceptual i estratègic comú que permeti compartir i articular les diferents perspectives sectorials d'intervenció comunitària.
2. Desenvolupar estratègies i projectes comunitaris de manera coherent i coordinada al territori-barri.
3. Aconseguir més iniciativa i capacitat ciutadana per desenvolupar projectes comunitaris.

Objectius específics

1. Impulsar la dimensió comunitària dels serveis de la política social al territori-barri.

2. Facilitar l'enfortiment autònom dels projectes associatius.
3. Dotar els equipaments de proximitat d'una mirada i una metodologia de treball que els permeti esdevenir motors de l'acció comunitària al territori-barri.
4. Enfortir les capacitats dels districtes per a desenvolupar estratègies i projectes comunitaris.
5. Disposar d'un sistema de governança que permeti fer seguiment, avaluar i reorientar quan calgui, els projectes comunitaris municipals, i vetllar pel manteniment del seu desenvolupament coherent i articulat al territori-barri.

LÍNIES ESTRATÈGIQUES

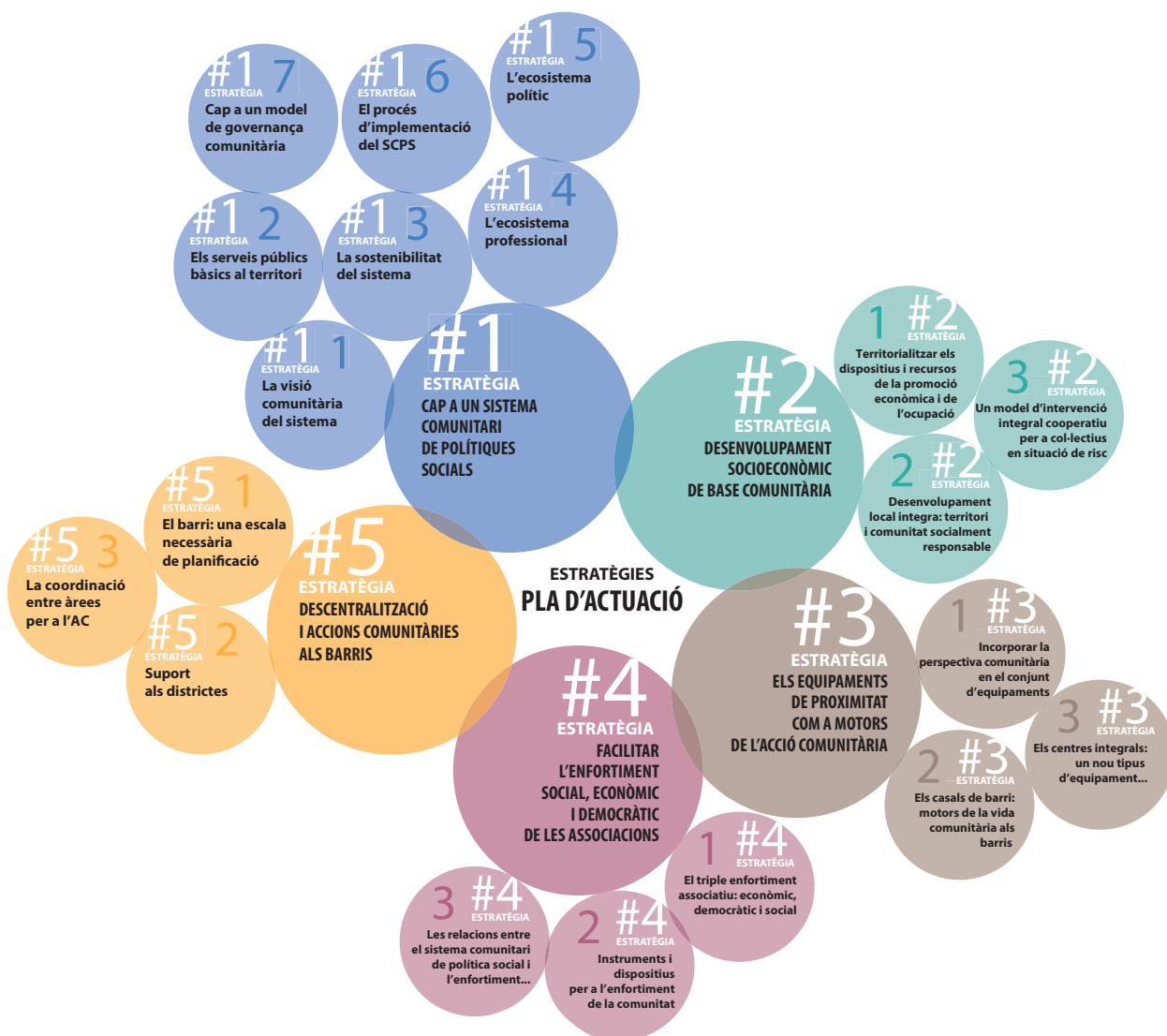

Figura 1. Línies estratègiques

El pensament estratègic al voltant de les polítiques públiques locals acostuma a pivotar sobre tres eixos clàssics: territori, economia i benestar social. La proposta de política pública d'AC que es presenta no defuig cap d'aquests tres eixos. De seguida es veurà que l'AC pot i ha de tenir incidència tant sobre la ciutat física com sobre l'eco-

nomia i sobre el benestar social dels seus habitants. Però, per fer operativa la visió estratègica, cal desplegar la política d'AC recollida en aquest PMAC a través de 5 línies estratègiques: dues d'aquestes s'incardinien directament en la visió clàssica; es tracta de les línies estratègiques núm. 1 i núm. 2, que plantegen les ac-

Estratègia núm. 1: Cap a un sistema comunitari de polítiques socials

cions que cal desenvolupar per incorporar la dimensió comunitària tant a la construcció de la política social (benestar), com al desplegament de la política de promoció econòmica. Les línies núm. 3 i núm. 4 proposen una mirada molt específica sobre dos aspectes de gran rellevància comunitària: el paper dels equipaments de proximitat en la construcció de comunitat i la facilitació dels enfortiments associatius. Finalment, la línia núm. 5 aporta una visió més transversal relacionada amb el desplegament de les accions comunitàries als barris, la qual cosa necessita enfocar aspectes d'organització municipal i política: la descentralització.

Hom proposa la construcció d'un Sistema Comunitari de Polítiques Socials (SCPS) format per aquells serveis/equipaments més presents, més estables i més connectats amb les condicions de vida de la població; posant al bell mig del sistema l'escola, el centre de salut i el centre de serveis socials, connectats amb la xarxa d'equipaments de proximitat present al territori i la resta de polítiques socials: ocupació, cultura...

Com de seguida es veurà, es tracta d'una aposta *forta* i exigent des de molts punts de vista per a l'Ajuntament. Des d'aquesta perspectiva, els serveis bàsics de la política social al territori, amb els seus equipaments (l'escola, el centre de salut i el centre de serveis socials, que no han d'anar a buscar la gent, perquè la gent ja hi va!) esdevenen promotors directes i interconnectats d'accions comunitàries co-protagonitzades amb la ciutadania. Això és possible perquè aquests professionals deixen de ser militants heroics de l'acció comunitària en els seus serveis, i passen a formar part d'un ecosistema professional plural, sinèrgic i capacitat tècnicament i metodològica.

La visió comunitària del sistema

Els mateixos serveis públics de la política social esdevenen promotors d'acció comunitària, es coneixen i es reconeixen, intercanvien informació, col·laboren en projectes conjunts i treballen directament amb la població de manera col·lectiva.

L'AC dels serveis és coherent amb la seva missió i els seus encàrrecs (no deixen de ser el que són per dedi-

car-se a fer AC), però guanyen capacitats treballant comunitàriament amb la seva població de referència.

Alguns professionals d'aquests serveis ja ho estan fent, però de manera massa aïllada i militant, i sovint poc sistemàtica i sostenible. A més, especialment en els àmbits de la salut i dels serveis socials, hi ha una àmplia trajectòria de treball grupal que pot esdevenir un pas intermedi cap a l'acció comunitària, ja que té a veure amb parlar directament amb la gent, amb els usuaris del servei, per generar grup. Sovint, aquests grups estan formats per persones no organitzades en associacions o entitats, són persones usuàries del servei que arriben d'una en una i que, a partir del treball grupal, assisteixen i es comprometen amb el grup i els professionals que treballen en projectes grupals al voltant d'una problemàtica o situació que cal canviar, millorar, de la seva vida.

Les capacitats dels professionals que hi treballen i la centralitat i la legitimitat d'aquests serveis, els fa esdevenir, potencialment, actius comunitaris de primer ordre, impulsors i prescriptors (*prescripció social*) d'acció comunitària.

Els serveis que formen el sistema no treballen d'esquena a la comunitat i als recursos del territori, i sí amb aquests recursos, quan n'hi ha i es troben disponibles. Però quan això no succeeix, i als barris de referència la societat organitzada és dèbil, llavors han de ser les capacitats internes dels serveis, el seu encàrrec i la seva predisposició, el que impulsi l'acció comunitària. Dit d'una altra manera, la capacitat de treballar en mode comunitari dels serveis públics que componen el sistema no

pot dependre de voluntats o predisposicions externes als mateixos serveis. És més, ha de ser possible, perquè segurament és on més es necessita, treballar de manera comunitària per parts dels serveis en aquells territoris en què la societat està més desestructurada i fragmentada: allà on és més dèbil des del punt de vista comunitari.

Els serveis públics bàsics al territori, el centre de l'estructura del sistema

El sistema el conformen de manera central, però no exclusiva, els serveis públics al territori ja definits. Els recursos de l'AC municipal es posen al servei de la construcció del sistema, del treball comunitari des del centre de salut, des de l'escola, i des del centre de serveis socials.

Diversos arguments justifiquen aquest plantejament:

- 1) Són els serveis més estables (són recursos ordinaris al territori).
- 2) Compten amb les infraestructures més capil·lars al territori.
- 3) També són els més connectats amb la millora de les oportunitats i la qualitat de vida.
- 4) Són serveis (escola, centre de salut i centre de serveis socials) de caràcter molt general, a través dels quals es pot arribar, directament o indirecta, al conjunt de la població en les seves diverses edats i condicions socials.
- 5) Es tracta de serveis que, d'una manera o una altra, incorporen ja en els

seus encàrrecs una dimensió comunitària.

L'aposta per la creació d'un sistema comunitari de polítiques socials on el nucli siguin els serveis socials, de salut i d'educació no n'exclou d'altres sinó que convida a integrar-se en el sistema a altres dispositius com les polítiques d'habitatge, ocupació, economia social i solidària, cultura, etc. No cal justificar la *centralitat social* de les polítiques d'habitatge, d'ocupació o de promoció econòmica. Per la seva banda, la cultura s'ha manifestat com a un instrument estratègic per a l'AC. La clau està en la forma de concebre i d'utilitzar la cultura com a instrument de política social: com a motor d'organització col·lectiva, com a instrument d'integració, de mostrar i relacionar col·lectius, de facilitació d'escenaris d'expressió d'aquells grups socials que menys protagonisme i reconeixement social tenen.

Finalment, per a l'articulació del SCPS, els equipaments de proximitat (centres cívics i casals de barri, biblioteques i equipaments esportius, casals de joves i de gent gran, etc.) estan cridats a tenir un paper estratègic, ja que presenten oportunitats múltiples per connectar població i serveis, i acompanyar i liderar processos comunitaris al territori.

La sostenibilitat del sistema: recursos ordinaris i recursos extraordinaris

Quan existeixen o apareixen en el territori *recursos extraordinaris* (un Pla de Barris, un programa de salut o educatiu específic, etc.) enfoquen la seva acció amb la voluntat d'enfortir el siste-

ma. No treballen d'esquena o aïlladament dels serveis públics i, quan cal, perseveren en aquesta intencionalitat.

En cap moment es planteja un sistema comunitari de política social que funcioni sobre la idea de *només els serveis*, però sí que forma part d'aquesta proposta la idea de *res sense els serveis* (o d'esquena, sense convidar-los, sense oferir-se).

La idea central o de fons és que als barris, els recursos comunitaris *extraordinaris* han de servir per potenciar l'acció comunitària dels recursos més estables o *ordinaris*, ja que és la millor manera de consolidar una acció comunitària eficaç, sòlida i sostenible en el temps.

L'ecosistema professional

Independentment de si es tracta de personal municipal (tècnics de barri i de proximitat dels districtes i les àrees), o de personal extern contractat de maneres diverses, el cert és que calen professionals, treballadors i treballadores comunitàries, encarregats de l'impuls de l'AC en relació amb els serveis públics: que treballin de la mà amb els professionals dels serveis, vetllant per incorporar la visió comunitària en la cultura de treball dels serveis, que donin suport en el dia a dia i que col·laborin amb els equips dels serveis en la construcció del sistema: ajuda quotidiana en les activitats, xarxa professional, visions compartides, instruments de cooperació i coproducció de projectes, etc.

Els professionals dels serveis, conjuntament amb les treballadores comuni-

tàries, conformen l'ecosistema professional que treballa quotidianament al territori. Es tracta d'una xarxa plural, amb funcions i posicions professionals diverses: treballadors socials dels equips de SS, mestres de l'escola, metgesses i infermers dels CAPs, tècnics de barri i, potencialment, un ampli ventall de professionals diversos que es troben al territori treballant en la política social de proximitat (equipaments, associacions...).

Ara no hi ha un cos professional definit de treballadors comunitaris municipals. Podem pensar en tècnics de barri, en altres figures tècniques de proximitat, en professionals contractats per projectes... En tot cas, si es fa referència a la missió de l'Ajuntament com a impulsor o promotor d'aquest sistema, és perquè amb unes o altres estructures professionals, l'Ajuntament s'ha de dotar dels recursos tècnics necessaris per aportar capacitats d'acció comunitària al sistema.

Les estructures intermèdies de poder que representen les direccions dels serveis i els equipaments implicats han de coliderar la construcció del sistema. Com de seguida es veurà, en els nivells polítics caldrà facilitar l'acord i l'empenta institucional, la dotació de recursos i els canvis d'orientació més estructurals de la política.

Cal apuntar, però, que la feina dels treballadors comunitaris més especialitzats (organitzadors comunitaris) que treballin amb o des dels serveis, no pot esvair o diluir la necessitat que des dels propis serveis/recursos ordinaris hi hagi també posició, acció i metodologia comunitària. S'haurà de trobar la manera perquè *l'especialització del treball comunitari* no es tradueixi en un

compartiment estanc més dins de l'acció institucional. Si als serveis no més hi ha alguns professionals que fan puntualment treball comunitari i la resta segueix treballant com fins ara, no es generarà una mirada de servei diferent i, conseqüentment, el servei com a tal no participarà d'un sistema com el que es planteja.

L'ecosistema polític

Estem parlant de serveis que poden dependre d'administracions diverses (Generalitat i Ajuntament) o de consorcis interinstitucionals (educació, salut), i també d'àrees diverses de l'Ajuntament. No es pot oblidar la dimensió política de l'ecosistema de professionals i serveis comunitaris. De fet, aquesta dimensió és de vital importància. Cal crear, doncs, les condicions i els contextos institucionals que facin possible avançar en la construcció del sistema: treball conjunt entre àrees de l'Ajuntament i acords entre administracions, principalment. De la mateixa manera que la construcció professional del sistema exigirà lideratges tècnics i metodològics que estiguin a l'alçada del repte plantejat, la construcció institucional del sistema exigirà un fort lideratge polític.

El procés d'implementació del SCPS

La construcció del SCPS no es pensa fruit d'un nou disseny institucional ideat en un *laboratori* de política pública, que s'implanta tot d'una i de dalt a baix. Més aviat es tracta d'una construcció multidireccional, en fases i escales. És un camí que serà llarg i que tindrà èxit en tant que sigui capaç de

llegir i aprofitar les *oportunitats locals*, barri a barri. Ara, es deixen apuntades tres línies de treball per començar a construir, sense descartar-ne altres de possibles:

I. **Potenciar i articular les experiències ja existents:** les escoles, els centres de salut i els centres de serveis socials ja porten incorporada dins el seu encàrrec la possibilitat de treballar de manera comunitària, i a la ciutat es coneixen experiències significatives que ho confirmen. Sovint es tracta d'experiències aïllades, o de la tasca *heroica* d'algunes professionals molt compromeses amb els seus serveis, però el cas és que tota aquesta experiència demostra que *és possible* i que no cal començar de zero. Al contrari, cal començar reconeixent-la i reivindicant-la. Així que, potenciar i articular les experiències ja existents, que caminen en la direcció que es proposa, ha de ser una de les vies de construcció del sistema.

II. **L'enfortiment del processos i plans de desenvolupament comunitaris (PPDC) ara en funcionament és una altra via.** Els serveis tenen un paper central en els PPDC. De fet, acostuma a passar que els millor valorats són aquells en els quals es troben implicats professionals dels diversos serveis del territori, que treballen en xarxa projectes comunitaris. Els PPDC hauran d'anar incorporant la construcció d'arquitectures tècniques i polítiques que, alhora que garanteixin les respectives autonomies de serveis i entitats per *fer comunitària*, facilitin el treball conjunt.

III. **El Pla de Barris** representa una oportunitat de primer ordre per des-

plegar aquesta proposta en territoris en els quals potser no es dona cap de les condicions anteriors. Es tractarà, a més a més, de territoris on la proposta d'un sistema comunitari de política social pot tenir més sentit, sense oblidar l'oportunitat que poden representar els recursos extraordinaris, materials i simbòlics, vinculats al Pla de Barris.

Cap a un model de governança comunitària

¿Quin és el model de governança del Sistema Comunitari de Polítiques Socials (SCPS) i, de manera més àmplia, del conjunt de la política pública d'AC que estem plantejant?

Caldrà construir-lo entre els diversos actors involucrats, en les diverses escales. S'apunten, però, alguns elements de reflexió recollits a partir de les aportacions rebudes en la fase *diàlogica* prèvia a la redacció d'aquest document.

El quadre següent presenta de forma esquemàtica **les tres dimensions de la governança** que es plantegen: la dimensió política, la dimensió operativa i la dimensió territorial; i mira d'apuntar les característiques definidores de cadascuna pel que fa al seu àmbit d'incidència, els actors que haurien de participar, els objectius que hauria d'assolir i els instruments dels quals es pot dotar per materialitzar-se.

En la **dimensió política** de la governança caldrà ajustar els acords que calguin sobre lideratges i protagonismes entre districtes i les diverses àrees municipals, i amb la Generalitat.

La **dimensió operativa** és més tècnica i ha de garantir: 1) que els diversos serveis implicats rebin i realitzin l'encàrrec comunitari clar; 2) que existeixin espais de treball que permetin ordenar i donar coherència als diversos programes, projectes i serveis implicats; i 3) que no quedin diluïdes les responsabilitats i els àmbits d'autonomia de les direccions i els professionals.

Per últim, la **dimensió territorial** o de proximitat de la governança ha de permetre organitzar i donar coherència al treball als barris, cercant la participació activa de la ciutadania i dels professionals dels serveis.

S'ha d'assenyalar que els resultats d'aquesta governança comunitària no han de ser menors. S'espera que clarifiqui rols i posicions dels actors comunitaris; que permeti molta més permeabilitat entre els serveis (per exemple, treballadors socials fent intervenció social dins de les escoles, aprofitant aquest marc); la presa de decisions àgil i adaptada al ritme dels processos que es vulguin impulsar; la construcció de nous espais, noves arquitectures, que facilitin el coneixement, el reconeixement i el treball conjunt entre professionals; la identificació i activació de nous rols i nous encàrrecs professionals; etc.

Taula 1. Les tres dimensions de la governança

	Àmbit d'incidència	Actors	Objectius	Instruments
Política	Ajuntament	Tinences. Regidories i comissionats. Gerències	Establiment de protagonismes i lideratges polítics	Acords i mandats polítics.
Operativa	Àrees Empreses Públiques	Direccions de serveis i departa- ments. Serveis a les persones dels districtes.	Coordinació i coherència interàrees i intraàrea.	Espai de treball intraàrea. Espai de coordi- nació interàrees.
Territorial	Districte/barri	Tècnics de proximitat. Responsables de projectes. Professionals dels serveis. Ciutadania activa.	Participació política i comuni- tària en els barris i projectes.	Espais ja existents en el territori. Nous espais comunitaris. Nous encàrrecs professionals.

Estratègia núm. 2: Desenvolupament socioeconòmic de base comunitària

El desenvolupament socioeconòmic de proximitat busca activar els recursos endògens dels territoris, i connectar-los de manera sostenible a les necessitats de la població. Té com a objectiu promoure activitat econòmica orientada a solucionar les necessitats de les persones que habiten un territori, amb perspectiva de distribució de la riquesa, de gènere, intercultural i de sostenibilitat ambiental. És un desenvolupament que aprofita els recursos propis de la zona per configurar un ecosistema econòmic plural que aculli diferents pràctiques econòmiques i estimuli diferents sectors d'activitat econòmica, mitjançant la concertació de polítiques i projectes entre l'administració pública i els diferents actors socioeconòmics.

S'aposta per potenciar un teixit econòmic de gran diversitat i riquesa d'actors que practiquen diferents maneres de fer i entendre l'economia i promoure un model socioeconòmic més integrat a la diversitat de Barcelona, que generi més ocupació i de més qualitat, i que posi l'economia al servei de les persones. I es vol fer mitjançant estratègies que impulsin el desenvolupament territorial amb la participació activa i la mobilització dels recursos i del territori com a agent de transformació. El Comissionat d'Economia Social, Desenvolupament Local i Consum impulsa el desplegament d'aquest eix clau de la política econòmica del Govern Municipal.

La proximitat a les necessitats del territori i de les persones, les empreses i altres actors econòmics i socials amb una mirada innovadora i de reequilibri territorial es conforma també com **una de les noves línies estratègiques de Barcelona Activa**, que es concretarà

en una Mesura de Govern que desplegarà aquests objectius en el Programa d'Acció Municipal.

Aquest plantejament fa necessari impulsar l'activitat econòmica de la ciutat potenciant l'apoderament de la ciutadania i el reequilibri entre territoris; com també fa necessari apropar els dispositius de la política pública a aquells sectors de la població que més els necessiten.

La dimensió comunitària d'aquest desenvolupament rau en l'aposta per construir respostes col·lectives a les necessitats socioeconòmiques de la població, i dels actors econòmics de proximitat (petites i mitjanes empreses, comerç, cooperatives, emprenedors, etc.). En aquest sentit resulten cabdals tant la idea de projectes d'emprenedoria econòmica entesos com a projectes comunitaris com la necessitat d'incorporar el desenvolupament comunitari als marcs estratègics del desenvolupament socioeconòmic per tal de disposar d'una comunitat forta, capaç d'assumir aquest nou model.

Una peça central del nou model de desenvolupament socioeconòmic és, sens dubte, **la territorialització de Barcelona Activa, amb els Plans de Desenvolupament Econòmic de Districte (PDE) com a nou instrument clau d'aquest plantejament.**

Territorialitzar els dispositius i recursos de la promoció econòmica i de l'ocupació

La proximitat exigeix integralitat i territorialització. La integralitat apunta a la construcció transversal de diagnòstics i projectes, a la coordinació entre dis-

positius, a l'aprofitament de sinergies, etc. La territorialització es fa necessària per poder garantir la relació amb els sectors i col·lectius en situació de més vulnerabilitat, que són els que acostumen a veure i viure els recursos de la política pública de manera més llunyana i inaccessible; i també per optimitzar internament els recursos i alinear l'acció institucional d'àrees i districtes. La territorialització no ha de ser simètrica i uniforme: ha de tenir una mirada comunitària, que parteixi de les característiques i necessitats diverses i comunes dels territoris.

Es parla de portar la dimensió de proximitat també a les polítiques de desenvolupament econòmic perquè hi ha una capil·laritat i una transversalitat que es fa molt més factible en la distància curta. El desenvolupament socioeconòmic de proximitat, que porta a territorialitzar recursos, neix amb el repte de fer front a tres tipus de llunyania entre persones, col·lectius i recursos:

- llunyania física: el lloc on s'ubiquin aquests recursos condicionarà l'ús i apropament que en facin determinants sectors de població.
- llunyania comunicativa: com s'explica, com es proposa, tant en termes de canals com de llenguatge.
- llunyania metodològica: amb quins processos es detecten necessitats i oportunitats, com es construeix el full de ruta, quins formats tenen les activitats, etc.

En aquest sentit, els Plans de Desenvolupament Econòmic de Districte incorporen la mirada comunitària i generen un full de ruta comú sorgit del

procés col·lectiu de detecció de necessitats i oportunitats entre actors diversos al territori. Un PDE funciona com a catalitzador, coordinador i generador de coherència interna de l'acció per al desenvolupament socioeconòmic de diferents actors municipals i actors no municipals del territori. Es desenvoluparan 6 PDE en aquest mandat, en els districtes prioritaris per nivells de renda i atur, però hi ha la vocació d'estendre el model a mig termini a tots els districtes.

En molts moments s'ha plantejat l'Acció Comunitària (AC) com a quelcom directament associat amb les intervencions de *barri*. Tot i la vigència d'aquesta escala i l'enorme potencial que dona el barri per al desenvolupament de projectes comunitaris, no hauríem de veure l'AC com a necessàriament encotillada en aquesta escala. Les dinàmiques del desenvolupament econòmic l'ultrapassen clarament; i si aquí parlem de plans de districte, és principalment per aprofitar l'estructura municipal de descentralització per fer política pública de proximitat. Deixem apuntada la convicció, però, que una estratègia de desenvolupament econòmic a l'escala metropolitana obriria també grans oportunitats als projectes econòmics de proximitat i complementaria les polítiques de desenvolupament socioeconòmic de proximitat.

Desenvolupament local integral: territori i comunitat socialment responsable

El desenvolupament local integral passa per aconseguir comunitats i territoris socialment responsables, on la comunitat és l'objecte i el subjecte del desenvolupament per prioritzar la sa-

tatisfacció de les necessitats locals, amb recursos també locals, tant tangibles com intangibles.

Per arribar a una millora de la qualitat de vida i a una economia plural transformadora, cal intervenir en l'accés a la millora de l'educació, la formació, la nutrició i la salut, cosa que connecta directament amb la idea d'un Sistema Comunitari de Polítiques Socials.

L'economia plural transformadora, asentada en un territori i una comunitat socialment responsables, millora la qualitat democràtica de la societat i incentiva la mobilització i la participació ciutadana, la cooperació publico-privada i comunitària, amb una articulació social que permet la creació de xarxes, i de capital social territorial, amb una utilització de recursos que potencia la recuperació d'espais, la reformulació d'usos d'aquests, així com la cessió d'ús i la gestió comunitària dels equipaments.

Per avançar cap a processos de co-producció en l'economia social i solidària des de la comunitat, cal una visió de treball conjunt i participat, comunitari, on els agents involucrats aportin valor des del seu rol i la seva expertesa. En el fons, estem parlant d'un sistema comunitari que desplegui estratègies per incloure la diversitat de situacions, de necessitats i d'actors potencials de desenvolupament econòmic local. D'aquesta manera l'economia cooperativa, social i solidària la conformen economies transformadores i pràctiques econòmiques que donen visibilitat a les economies comunitàries, col·laboratives, de producció de béns comuns, de compartició de recursos i de mobilització del desenvolupament

endogen i de compromís amb la comunitat.

Des d'aquest plantejament i horitzó a llarg termini el Comissionat d'Economia Social, desenvolupament local i consum estructura la seva acció en el territori, buscant que l'ESS pugui ser progressivament un catalitzador en aquest sentit.

Un model d'intervenció integral cooperatiu i per a col·lectius en situació de risc com a proposta de política pública

Aquesta aposta pel desenvolupament local integral i per la innovació socioeconòmica no vol deixar de banda el treball amb els col·lectius en situació de més fragilitat i vulnerabilitat. Volem explorar la viabilitat d'una nova política pública per atendre la necessitat d'inclusió de col·lectius vulnerables o en situació d'exclusió social a través d'instruments d'inserció socioeconòmica de base cooperativa: l'exploració d'activitats econòmiques vinculades als serveis de proximitat, l'ecologia urbana i el manteniment del patrimoni, o altres que, des de l'apoderament individual i col·lectiu, és a dir, comunitari, compleixin el doble objectiu de la inserció econòmica i social d'aquests col·lectius.

Cal que es tracti d'una política reproducible, capaç d'atendre diferents col·lectius amb situacions i necessitats específiques en els diferents àmbits i en diferents territoris, fet que fa necessària la implicació de diverses àrees i diferents administracions públiques. Aquest model ha de contemplar principis com la sostenibilitat, el desenvolupament endogen, la promoció socio-

Estratègia núm. 3: Els equipaments de proximitat com a motors de l'acció comunitària

econòmica, la garantia de drets socials i l'apoderament col·lectiu i creació de comunitat.

Els equipaments de proximitat solen ser, principalment, infraestructures que permeten la descentralització de serveis i activitats que tradicionalment acostumaven a ubicar-se als barris més centrals. La seva diversitat (instal·lacions esportives, centres cívics, casals de barri, biblioteques, casals de gent gran i de joves, espais infantils, aules ambientals...) fa difícil construir una definició mínimament operativa en la que tots es puguin reconèixer. Però més enllà de la seva funció o missió específica (esport, cultura, gent gran, sostenibilitat...), la seva condició de proximitat convida a construir una visió conjunta, una mirada global sobre tots ells, des d'una perspectiva comunitària.

Cal construir una mirada comunitària o perspectiva comunitària compartida i expandida des del conjunt dels equipaments de proximitat. Aquesta mirada apunta d'alguna manera que, sigui quina sigui la missió/funció de l'equipament, cal que es relacioni amb altres equipaments, serveis i entitats, per poder plantejar-se de forma conjunta els objectius en relació amb el territori; alhora que reconeix i estimula el fet associatiu i les activitats i els projectes col·lectius.

Més concretament, aquest PMAC recull una triple estratègia de treball en relació amb els equipaments de proximitat:

Incorporar la perspectiva comunitària en el conjunt d'equipaments de proximitat

Es pretén que els equipaments de proximitat, tot respectant la seva diversitat funcional, i segurament amb formats i en graus diversos, esdevinguin

veritables instruments de suport tant pel que fa a l'enfortiment autònom de la comunitat com pel que fa al conjunt de la política d'AC; i s'incorporin com una peça més al SCPS (Sistema Comunitari de Polítiques Socials).

La idea de proximitat suposa una triple exigència en els equipaments:

- Tenir flexibilitat i polivalència en relació amb els usos i activitats.
- Treballar per la cohesió social en una societat diversa.
- Incorporar projectes col·lectius i ciutadania activa en el seu funcionament ordinari i en el desenvolupament d'activitats i projectes.

Tot i que un dels debats dominants avui dia a la ciutat –quan es relacionen equipaments de proximitat i comunitat– fan referència a la **gestió cívica**, ciutadana o comunitària dels equipaments (ententent que aquesta és la via per a l'enfortiment autònom de les comunitats), aquesta aposta presenta reptes importants com també oportunitats significatives que es tractaran tot seguit. Abans, però, cal insistir en el fet que associar equipament comunitari a gestió comunitària resulta una aproximació força limitada o parcial. Hi ha equipaments a la ciutat –algunes biblioteques, per posar un exemple– que tenen un paper comunitari molt important sense que disposin d'un model comunitari de gestió. Cal insistir que allò que fa comunitari un equipament de proximitat és el projecte que acull i desenvolupa, no únicament, ni potser principalment, el seu model de gestió.

Entre els *riscos* o debilitats de la gestió cívica o comunitària es pot trobar que

la voluntat política d'impulsar-la topi amb la no existència al territori d'una *comunitat* prou sòlida i madura per assumir, amb tot el que comporta, aquell model de gestió. Pot passar també que més que en una *comunitat* s'estigui clarament davant d'un «grup d'interès» que genera més clausura que no pas apertura a la vida comunitària de l'entorn; i o que, tot i la voluntat de desenvolupar de manera oberta i integradora, comunitària, el projecte d'equipament o servei, la mateixa càrrega de la gestió debiliti més que no pas enforteixi les dinàmiques associatives autònomes i desprofessionalitzades de l'entitat o entitats gestores. Això fa pensar que, en determinades ocasions, potser cal considerar la gestió cívica o comunitària més aviat com una meta que cal assolir que no pas com un punt o condició de partida per posar en marxa l'equipament.

Evidentment, una societat civil articulada i organitzada, amb associacions potents que volen impulsar projectes de transformació social per al seu entorn, guanyarà en capacitats i autonomia a mida que vagi assolint competències en la gestió de recursos: equipaments, serveis i patrimoni municipal.

En tot cas, els equipaments de proximitat han d'esdevenir veritables instruments de suport tant per a l'enfortiment autònom de la comunitat com per al conjunt de la política d'AC, com una peça més del SCPS (Sistema Comunitari de Polítiques Socials).

Els casals de barri: motors de la vida comunitària als barris

Els casals de barri, dins del conjunt dels equipaments de proximitat, són

potser els que tenen una missió més inespecífica i, per aquest motiu, incorporen un ventall més divers de propostes d'activitats, models de gestió, enfocament cap al territori, etc. S'ha de reconèixer que aquesta diversitat incorpora desequilibris importants entre districtes i barris a l'hora d'entendre què és un casal de barri, quina missió/funció ha de tenir, quines dotacions, etc. Per aquesta raó s'aborda una línia de treball específica sobre casals de barri que ha de permetre, des d'una mirada global, de ciutat, repensar-los com a equipaments comunitaris que treballin per l'enfortiment de projectes associatius i per la cohesió social al territori. Alhora, aquesta mirada global també haurà de permetre establir criteris i indicadors de seguiments i avaluació, estàndards de funcionament, instruments de visibilització i comunicació, i tot allò que té a veure amb l'acompanyament i seguiment del projecte i la gestió dels casals de barri.

Els centres integrals: un nou tipus d'equipament per a una política social integrada

La mirada que fem dels equipaments de proximitat acostuma a deixar al marge i a oblidar els equipaments que són específics de les polítiques socials: escola, centre de salut, centre de serveis socials i equivalents. Es tracta d'una segmentació, la que es dona entre els equipaments de les polítiques socials i la resta, que té la seva raó de ser, i que té a veure tant amb les seves funcions i missions com amb les seves competències i titularitats. Però els nous temps reclamen mirades noves, i cal qüestionar-se aquesta segmentació. Ja fa temps, per exemple, que hi

ha escoles obertes a la comunitat que tenen un paper important com a equipaments de proximitat pel que fa al temps de lleure, l'esport, les activitats culturals, i altres que es fan fora de l'horari escolar i que estan protagonitzades per veïns i veïnes de l'entorn, del barri.

També hi ha experiències precedents de centres de serveis socials amb voluntat d'integrar dispositius diversos, però ara es planteja una nova concepció, amb nous plantejaments i nous objectius, del que ha de ser un centre integral per a les polítiques socials.

El centre integral té com a finalitat articular, en un mateix espai (o espais propers) i amb objectius compartits, i un mateix model d'actuació complementari i sinèrgic, els serveis que incideixen en l'apoderament social i personal de les persones, famílies i col·lectius que en un moment concret es troben en una situació de vulnerabilitat o precarietat social.

Els principals objectius del centre són:

- Donar una atenció social integral a les persones, famílies i col·lectius perquè es pugui organitzar una resposta singular, específica, eficaç i eficient a la situació de precarietat i vulnerabilitat social.
- Ser un espai referent i base de la coproducció de projectes i serveis al territori, tant entre departaments municipals com entre els departaments i les entitats d'iniciativa social (coproducció).
- Afavorir que qualsevol persona o família pugui disposar, en un moment concret, de l'aixopluc i l'acompa-

Estratègia núm. 4: Facilitar l'enfortiment social, econòmic i democràtic de les associacions

nyament dels serveis de la ciutat (suport).

- Esdevenir centre motor i suport de l'organització de l'economia social i solidària, la iniciativa social del territori, les dinàmiques d'enfortiment comunitari i el compromís social de la ciutadania i la generació de pertinença (comunitat).

- Ser un centre de projecció de la solidaritat veïnal i de la comunitat, mitjançant la prestació gratuïta de serveis relacionats amb la satisfacció de les necessitats bàsiques (solidaritat).

El centre integral pot aplegar, de manera física o virtual i sense canviar la seva adscripció a les àrees, departaments, o instituts municipals o consorciats, els serveis següents:

- Centre de serveis socials.
- Salut.
- Educació.
- Habitatge i pobresa energètica.
- Ocupació i emprenedoria social. Espai de coworking i coproducció.
- Serveis de prevenció i convivència.
- Acció comunitària.

Ja s'ha apuntat que, des de la Política Pública d'Acció Comunitària, es vol facilitar l'enfortiment autònom de la societat. Ara ens centrarem en aquest enfortiment. Parlarem d'un triple enfortiment: econòmic, democràtic i social, un enfortiment que s'articuli a partir d'associacions de tota mena que tinguin projectes propis.

El triple enfortiment associatiu: econòmic, democràtic i social

L'enfortiment econòmic té alhora una doble mirada, un doble objectiu: 1) més autonomia econòmica de les associacions i 2) més capacitats de les associacions per esdevenir actores protagonistes de pràctiques d'economia social i solidària.

Calen associacions més independents del finançament públic, la qual cosa les faria més autònomes i més sostenibles. No hauria de passar que una associació es financés amb subvencions en un percentatge proper al 100 % de les seves despeses.

Sens dubte, una part d'aquest enfortiment ha de venir d'un major compromís de les bases socials de les entitats amb el seu finançament (establir quotes i mantenir-les al corrent de pagament), però també ha de ser un objectiu exigent per a les juntes de les associacions i per a les estructures professionals que hi treballen (en alguns casos). Es pot pensar en pagaments de quotes, en mecenatge, però també en activitats que reportin ingressos directes i, en tot cas, en associacions obertes i atractives per a la ciutadania.

L'enfortiment democràtic es refereix a la necessitat de dotar de més quali-

tat democràtica les pràctiques organitzatives de la societat: càrrecs que es renoven periòdicament i exerceixen una bona representació política, que convoquen els socis i promouen el debat intern, la participació i la transparència. Això és el que cal facilitar i sostenir.

A la base d'aquesta visió sobre l'enfortiment democràtic de les entitats està el convenciment què és la millor manera de lluitar contra les desigualtats. El contrari de desigualtat és democràcia, ja que la democràcia es fonamenta en els principis de llibertat, inclusió i igualtat, i la seva promesa és la justícia social. Així que la construcció de més i millor democràcia és un repte de primer ordre, i ningú pot pensar que això serà possible sense millorar la democràcia a les pràctiques socials, ni tampoc als poders públics, segurament i principalment, però no només.

A més, unes associacions enfortides democràticament poden esdevenir més fàcilment pal de paller d'una societat més cohesionada en la que la diversitat sigui un valor i no un problema. Díficilment es podrà consolidar la qualitat democràtica a les institucions si aquesta qualitat no és un valor per a la ciutadania i una cerca constant per part de les organitzacions socials.

L'enfortiment social té també un doble objectiu: 1) més base social als projectes i a les entitats i 2) més incidència social d'aquests projectes i entitats.

No s'entén una associació comunitària sense associats, com no s'entén tampoc sense una intencionalitat d'incidència (transformació) social. L'enfortiment social està molt relacionat amb

la qualitat dels projectes i pot implicar reptes tècnics i metodològics, de formes de treball; i també a la necessitat de certs recursos i infraestructures físiques i professionals. En tot cas, cal entomar el repte de construir projectes associatius que ampliin la seva incidència social i la seva capacitat transformadora.

Instrumentes i dispositius per a l'enfortiment de la comunitat

Els instruments dels quals disposa la política pública per facilitar l'enfortiment (democràtic, econòmic i social) de les associacions van més enllà de l'atorgament de subvencions, encara que això sigui un instrument fonamental. Una visió àmplia sobre els dispositius de facilitació de l'enfortiment associatiu podria comprendre aspectes com ara el suport econòmic directe per a la contractació de professionals, l'accés a equipaments i infraestructures diverses, certes regulacions fiscals favorables, el reconeixement de l'autonomia i la predisposició al diàleg, i altres que caldria pensar i construir de la mà de les mateixes associacions.

És ben cert que pot resultar molt difícil aconseguir un teixit associatiu fort i constant en segons quins territoris sense que en algun moment hi hagi cert grau de professionalització. Però no és evident que aquesta professionalització hagi de ser sempre exclusiva, nominativa i internalitzada per algunes associacions individualment: es pot pensar també en estructures professionals de suport, al servei del món associatiu en un territori, que siguin compartides, obertes i externes: dispositius de suport ubicats en equipaments, agències de suport a l'associa-

cionisme d'un territori o sector, i no d'una associació exclusivament. Compartir estructures professionals de suport, a més de fer més eficients els recursos, els pot fer també més eficaços, en permetre que arribin a les entitats més petites, sense gaires recursos ni estructures professionals; a més, pot contribuir també a desdibuixar les lògiques d'apropiació d'aquests recursos per part de les entitats més fortes o amb més capacitat d'accés a la interlocució política i institucional.

Les relacions entre el sistema comunitari de política social i l'enfortiment comunitari

La idea de diferenciar, estratègicament i de forma operativa, els processos comunitaris vinculats directament als serveis públics dels centrats en l'enfortiment autònom de les comunitats no respon a cap voluntat de separar ambdós tipus de processos. Ans al contrari, la idea de base d'aquesta proposta és reconèixer i respectar els àmbits institucionals i comunitaris en el desenvolupament dels diferents projectes, perquè sigui possible una relació sana i enriquidora, mútuament enfortidora.

En una comunitat, en un barri en què el teixit associatiu és dèbil, ha de ser possible que els serveis de la política social impulsin directament estratègies de treball comunitari que, a més de contribuir a la millora de les condicions de vida de la gent (salut, educació...), alimentin el procés d'enfortiment de la mateixa comunitat.

En un barri en el qual la comunitat organitzada es forta, també té les capacitats per acompanyar el creixement

del sistema comunitari de polítiques socials i beneficiar-se del seu establiment, ja que la societat organitzada i enfortida políticament sempre pot ser activa en la defensa del seu benestar. Per això la visió que es presenta aquí planteja oportunitats d'enfortiment mutu entre la ciutadania i els serveis encara que, estratègicament, el desenvolupament es pensi per separat o autònomament. A més, en relació amb els dos processos (enfortiment autònom de la comunitat i sistema comunitari de política social) l'Ajuntament té una mateixa visió sobre el sentit de l'acció comunitària i els seus principis metodològics. En definitiva, hi ha oportunitats de reforçament mutu, però preservant les autonomies i les responsabilitats de cadascú.

A més de l'enfortiment mutu que cal esperar, han de sortir oportunitats concretes (projectes) per a la cooperació i la coproducció de polítiques públiques entre els serveis i les comunitats, com també han de sortir tensió i conflictes, que representen oportunitats per al debat públic i la construcció de política pública.

Estratègia núm. 5: Descentralització i accions comunitàries als barris

El desenvolupament de les estratègies i accions comunitàries, en tant que polítiques de proximitat, tensa les organitzacions complexes que han d'articular visions globals i particulars, i planteja reptes organitzatius importants. En el cas de l'Ajuntament de Barcelona, la tensió es produeix entre la visió de ciutat que normalment es construeix des de les àrees, i la visió dels districtes, més propera a les demandes i els conflictes dels barris; i el repte organitzatiu té a veure amb els models de descentralització política i administrativa. No es poden desatendre aquests reptes organitzatius, tot i que no és funció de la política d'acció comunitària definir i dissenyar l'organització municipal.

La resposta que es dona des de la política d'acció comunitària pivota sobre tres eixos fonamentals:

- a) Fer dels barris, zones i districtes les escales fonamentals de planificació estratègica de l'AC.
- b) Establir sistemes de suports als districtes, en especial a les direccions de serveis a les persones i el territori, per tal d'incrementar les seves capacitats d'esdevenir motors d'acció comunitària.
- c) Construir espais de treball conjunt entre àrees i districtes que permetin un desplegament coordinat, ordenat i coherent de l'AC als districtes i barris de la ciutat.

El barri: una escala necessària de planificació

Cal apostar per reforçar el barri com a unitat de diagnòstic i planificació de l'acció comunitària. La visió sistèmica

que es proposa amb la idea de construir un Sistema Comunitari de Política Social (SCPS) exigeix aquesta visió global a les escales micro. Entenem que la forma de donar coherència al conjunt de dispositius, equipaments i serveis que operen en els barris en mode comunitari, tot evitant duplicitats i descoordinacions, obliga a construir aquesta mirada. Els plans directors d'AC han de ser els instruments de planificació que facin operativa aquesta mirada. A més, les intervencions que ja s'estan operant des del Pla de Barris, o des de l'estratègia territorial de desenvolupament socioeconòmic que impulsen el Comissionat d'Economia Social, Desenvolupament Local i Consum i Barcelona Activa ja treballen amb aquesta visió.

Ja s'ha apuntat, però, que aquesta escala, la de barri, presenta les seves limitacions, i no s'ha d'agafar com a una «cotilla» que impedeixi anar més enllà. Determinats dispositius de promoció econòmica i de l'ocupació han de treballar a escales superiors; com també passa amb el centre de serveis socials, no es pot fer sempre una equivalència entre barri i recurs, ja que molts equipaments han de ser més de zona que de barri o de districte.

Cal tenir en compte que els dispositius de serveis socials més capil·lars, els centres de serveis socials, treballen a escala de gran barri (n'hi ha 40). I també s'està treballant el concepte de superilla social o illa de les cures, amb un nivell més alt de desagregació (8.000 habitants, com un poble gran).

Suports als districtes

Per molt que des de les àrees es construeixi i planifiqui la visió global de ciu-

tat, tant des del punt de vista tècnic, com, i especialment, des del punt de vista polític, el lideratge municipal pel que fa al desenvolupament de les estratègies comunitàries als barris ha de correspondre als districtes. En aquest sentit, ja s'estan reforçant els dispositius de suport als districtes amb formació per als equips de les direccions de serveis a les persones, assessoraments metodològics, recursos específics per a l'elaboració dels plans directors d'AC i altres instruments de diagnòstic i planificació, etc.

La coordinació entre àrees per a l'AC

No ve de nou que una de les demandes «flotants» dins l'organització municipal tingui a veure amb la necessitat d'incrementar els nivells de coordina-

ció i articulació de les propostes i visions d'àrea i de sector, de ciutat i de districte. L'ajuntament aposta per reforçar la mirada comunitària en molts dels seus dispositius, però també sap, pels diagnòstics realitzats per a l'elaboració d'aquest Pla d'Acció Comunitària, que no totes les direccions i equips tècnics entenen de la mateixa manera que és l'AC, ni comparteixen exactament la mateixa visió sobre els abordatges que calen per desenvolupar-la. Per donar resposta a aquesta situació s'articularà un espai de treball municipal, amb presència de totes les àrees i dels districtes amb un major nombre d'accions i processos comunitaris, que vetlli per garantir la màxima coherència estratègica i metodològica, però també per facilitar al màxim la coordinació i articulació entre dispositius que, amb una mirada comunitària, poden provenir d'àrees diverses.

ELS PROJECTES TRACTORS DEL PMAC

Projectes d'àrees

PROJECTE 1. Barcelona Salut als Barris

JUSTIFICACIÓ

L'Ajuntament de Barcelona va presentar el desembre del 2016 la **Mesura de Govern per a l'Impuls de la Salut Comunitària a Barcelona, que té com a objectiu enfortir l'estratègia de Barcelona Salut als Barris (BSaB)**. Aquesta mesura respon plenament a la lògica d'AC que estem exposant aquí: actuacions comunitàries que contribueixen a la millora de la salut de la comunitat i la interacció amb altres serveis d'atenció a les persones, com ara els serveis socials, l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB), i els Districtes de la ciutat.

La mesura considera la salut comunitària com un projecte col·laboratiu, intersectorial i multidisciplinari que utilitza abordatges de salut pública i de desenvolupament comunitari i fa intervencions basades en l'evidència, per tal d'implicar les comunitats i treballar-hi de manera adequada als seus valors culturals. D'aquesta manera, es poden optimitzar la salut i la qualitat de vida de les persones.

Barcelona té tradició en dur a terme diverses intervencions de salut comunitària d'efectivitat comprovada: programes adreçats a la infància com el **programa d'habilitats parentals**, programes que promouen el **lleure saludable** en adolescents, programes adreçats a les persones grans, com el **Baixem al carrer**, el programa **Activa't als parcs de Barcelona** o les **Escoles de Salut de Barcelona**, que mostren beneficis per a la salut percebuda i el benestar psicològic.

La nova estratègia que preveu la **Mesura de Govern per a l'Impuls de la Salut Comunitària a Barcelona** es

basa en l'experiència i metodologia anterior, la reforça i hi aprofundeix, especialment en el vessant comunitari, i arriba a gairebé la tercera part de la població de la ciutat.

OBJECTIUS

Contribuir a millorar l'estat de salut i el benestar als barris en situació desfavorida i reduir les desigualtats en la salut en relació amb la resta de la ciutat mitjançant un abordatge de salut comunitària

ACTUACIONS

El desenvolupament d'estratègies de salut comunitària se sustenta en cinc elements clau:

1. Intervencions basades en les **necessitats**, els **actius en salut** de la comunitat i en l'**evidència de la seva efectivitat**.

La identificació de les necessitats en BSaB es basa en una anàlisi quantitativa i qualitativa d'acord amb el **marc conceptual** esmentat abans. La introducció d'aquest marc conceptual com a base del desenvolupament de BSaB a finals del 2015 ha estat un **canvi metodològic fonamental**. Aquest marc dels determinants de la salut en àrees urbanes, que posa l'èmfasi en els determinants de la salut i en les desigualtats, **s'ha utilitzat per primera vegada amb la incorporació dels 10 nous barris** i ha suposat una major consistència en l'abordatge de BSaB, en guiar, tant l'anàlisi de necessitats, com l'avaluació. **L'anàlisi quantitativa es basa en 14 fonts d'informació** i la qualitativa, en **entrevistes, grups no-**

minals i grups de discussió amb persones clau dels barris, tant professionals com agents socials i ciutadania, identificats pel grup motor. El **model d'actius en salut** aporta una perspectiva de salut que fomenta que els barris reorientin la seva mirada cap al context i se centrin en allò que millora la salut i el benestar, potenciïn l'equitat en salut i enforteixin les seves decisions sobre l'arrel de les causes de les causes (Cofiño et al. 2016). Finalment, és important implantar **intervencions que han mostrat evidència de la seva efectivitat**, adaptades al context.

2. Treball intersectorial, de manera que cal que diferents sectors s'impliquin a partir de fer seu l'objectiu comú d'actuar per a millorar les oportunitats de salut de la comunitat i disminuir les desigualtats.

BSaB segueix el principi de «**Salut en totes les polítiques**» que parteix de que la salut està fortament influenciada per l'entorn, per com les persones viuen, treballen, mengen, es mouen o gaudeixen el seu temps d'oci. Aquestes condicions de vida depenen poc de decisions individuals i estan fonamentalment determinades per factors socials, culturals, econòmics i mediambientals. En conseqüència, les decisions polítiques que influeixen sobre la salut de les persones són, no només ni de manera més significativa les relacionades amb els serveis o les polítiques sanitàries, sinó fonamentalment les preses en altres sectors com **l'educació, el mercat laboral, els serveis socials, l'urbanisme, l'habitatge o les polítiques d'immigració**, entre d'altres, en les quals es generen o transmeten les desigualtats socials. Per això, a BSaB els grups motors in-

clouen representants de diversos sectors i els diagnòstics incorporen l'anàlisi dels determinants de la salut de l'entorn físic i social on viuen les persones (Artazcoz et al., 2010).

3. Participació directa de la comunitat a través de veïns, grups i entitats del barri generant dinàmiques sostenibles en el temps.

És important que el barri faci seu el projecte de salut comunitària. Per això, veïns i veïnes, grups i entitats del barri participen en la presa de decisions del grup motor, així com en la diagnosi, priorització, desenvolupament de les intervencions i l'avaluació, de manera que es generin dinàmiques sostenibles a llarg termini.

4. Treball en xarxa, on cada integrant de la xarxa –serveis, veïnatge, grups i entitats– aporta els seus actius (habilitats, coneixements, recursos, etc.) per a l'assoliment dels objectius plantejats.

Els diversos sectors i agents socials que participen en BSaB desenvolupen una dinàmica participativa en la que cadascú aporta la seva expertesa i recursos de manera que «**entre tots ho fan tot**» però no «**tothom fa de tot**».

5. Avaluació sistemàtica

BSaB no només impulsa intervencions basades en l'evidència prèvia sinó que **avalua cadascuna de les intervencions**. En les que s'han hagut de dissenyar de nou es porten a terme **projectes científics per avaluar-ne l'efectivitat**. És el cas del Programa d'habilitats parentals per a famílies (Ramos et al., 2015; Vázquez-Álvarez 2015; Vázquez et al., 2016) o de Bai-

xem al carrer (Díez *et al.*, 2014) i en l'actualitat està en curs l'avaluació de les escoles de salut per a la gent gran. Quan hi ha evidències d'efectivitat BSaB es proposa l'extensió de la intervenció. **L'avaluació posterior se centra en el procés**, és a dir, la valoració del nombre de persones participants i la seva satisfacció.

A Barcelona hi ha intervencions desenvolupades o per a desenvolupar des de diversos departaments de l'Ajuntament de Barcelona, així com des d'altres institucions i entitats amb impacte potencial sobre la salut i que són aplicables en un abordatge de salut comunitària. En l'estratègia **BSaB**, es fan una mitjana de set intervencions de salut comunitària per barri, la qual cosa significa que una vegada que els 23 barris arribin a la fase d'acció, hi haurà al voltant de **160 intervencions de Salut Comunitària en marxa**.

Entre la població infantil destaca el **programa d'habilitats parentals** per a millorar les habilitats de criança dels pares mitjançant 9-12 sessions que, a més de millorar les habilitats de criança, redueixen l'estrès del rol parental, augmenten el suport social entre els participants i milloren les conductes dels infants.

Atesa la prioritat dels **problemes de salut mental relacionats amb la feina**, recentment s'ha impulsat un grup intersectorial per al disseny d'una estratègia compartida d'abordatge als barris entre BSaB, Barcelona Activa i els serveis socials. També en població adulta **Fem salut, fem barri** té com a objectiu oferir eines per a millorar el benestar físic i emocional dels veïns en risc d'exclusió social. A canvi de participar-hi, només es demana oferir un

petit servei, dins les possibilitats i capacitats de cada persona, com per exemple apuntar-se al Banc del Temps, impartir un taller o ajudar en alguna activitat puntual que s'organitzi al barri.

Destaquen també programes com ara el **SIRIAN**, per a la promoció de la salut sexual i reproductiva en dones amb vulnerabilitat; i els programes **prelaborals per a població afectada pel consum de drogues, o programa d'intervenció comunitària en la via pública**, entre d'altres.

Pel que fa a les intervencions amb persones grans, hi ha set escoles en les quals intervé l'ASPB amb una participació de 300 persones en el projecte **Escoles de salut per a gent gran**. Un altre dels programes significatius per reduir la solitud de les persones i trencar el seu aïllament és el programa **Baixem al carrer**, i el programa **Activa't als parcs de Barcelona**, promogut per l'Institut Barcelona Esports. És un dels més concorreguts, amb 16 parcs on es fan actuacions i amb unes 1.500 persones participants.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

En aquesta estratègia tenen un paper clau els districtes, el Consorci Sanitari de Barcelona (CSB), l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB), l'Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS) i les entitats del barri.

CRONOGRAMA

Anys	Fites
2018	Consolidar BSaB als 23 barris en què està implantat i realitzar tres rediagnòstics
2019	Consolidar BSaB als 23 barris en què està implantat i realitzar tres rediagnòstics
2020	Realitzar un rediagnòstic i incorporar un barri nou

INDICADORS

Participants i nivell de satisfacció en cadascuna de les intervencions. Consultar la memòria de 2016 (https://www.aspb.cat/wp-content/uploads/2018/01/Barcelona_Salut_als_Barris_Memoria_2016_180112.pdf)

BIBLIOGRAFIA

Artazcoz, L. Oliva, J, Escribà-Agüir, V i Zurriaga, O. (2010). «La salud en todas las políticas, un reto para la salud pública en España. Informe SESPAS 2010». *Gaceta Sanitaria*, 24(Supl 1), 1-6. doi:10.1016/j.gaceta.2010.10.006

Cofiño, R., Aviñó, D., Benedé, C., Bortello, B., Cubillo, J., Morgan, A., et al. (2016). «Promoción de la salud basada en activos: ¿cómo trabajar con esta perspectiva en intervenciones locales?». *Gaceta Sanitaria*, 30, 93-98. doi:10.1016/j.matchemphys.2008.10.020

Díez, E., Daban, F., Pasarín, M. I., Artazcoz, L., Fuertes, C., López, M. J. i Calzada, N. (2014). «Evaluación de un programa comunitario para redu-

cir el aislamiento de personas mayores debido a barreras arquitectónicas». *Gaceta sanitaria*, 28, 386-288. doi:10.1016/j.gaceta.2014.04.013

Ramos, P., Vázquez, N., Pasarín, M. I. i Artazcoz, L. (2015). «Evaluación de un programa piloto promotor de habilidades parentales desde una perspectiva de salud pública» [Evaluation a parenting skills pilot programme from a public health perspective]. *Gaceta Sanitaria*, 30, 37-42.

Vázquez-Álvarez, N. (2015). *Evaluación de la efectividad de un programa comunitario de parentalidad positiva. Perspectiva desde los determinantes sociales de la salud*. Universitat de Barcelona.

Vázquez, N., Ramos, P., Molina, M. y Artazcoz, L. (2016). «Efecto de una intervención de promoción de la parentalidad positiva sobre el estrés parental.» *Aquichan*, 16(2), 137-147. doi:10.5294/5354

PROJECTE 2. Pla de Barris

JUSTIFICACIÓ

El Pla de Barris és un programa extraordinari amb un pressupost assignat que pretén revertir les desigualtats treballant conjuntament entitats, ciutadania i Administració. Per aquest motiu s'entén que el desplegament del Pla de Barris es desenvolupa d'una manera comunitària.

El Pla de Barris té quatre àmbits d'actuació (drets socials, educació, activitat econòmica i ecologia urbana) i unes línies transversals d'actuació com ara l'apoderament veïnal, la transversalitat de gènere, la salut pública i l'equitat. Cada Pla de Barris s'estructura en unes propostes que alhora es despleguen en unes accions.

El Pla de Barris es planteja com un programa que cal coproduir amb la ciutadania. S'inicia en el procés de definició a partir de les propostes generades en el procés participatiu del PAD i el PAM, i del treball intern que han anat treballant els diferents serveis i departaments de l'Ajuntament de Barcelona en el conjunt de propostes de cada barri. S'han obert a la ciutadania sessions de treball per poder definir les accions a dur a terme i s'ha preguntat sobre la manera d'executar-les i sobre els agents que cal implicar en el conjunt d'accions. Per tant, en el desplegament es preveu l'execució col·lectiva a través de la participació, la coproducció i l'acció comunitària.

OBJECTIU

Revertir les desigualtats.

ACTUACIONS

Es defineixen 10 plans que afecten 6 districtes i intervenen a 16 barris en els quals viuen aproximadament 220.000 persones.

La personalitat de cadascun dels barris fa que hi hagi plans que proposen directament l'acció comunitària com una actuació pròpiament i hi ha barris en els quals l'existència d'una xarxa comunitària fa que aquesta quedi supeditada al desenvolupament de les accions. En aquest sentit el Pla de Barris vol incidir en els espais existents del territori i no crear-ne de nous.

Per aquest motiu es tenen en compte les premisses següents:

- Treball amb els serveis del barri.
- Potenciar i articular les experiències ja existents.
- Enfortiment del teixit associatiu.
- Busca de nous lideratges.
- Treball amb col·lectius.
- Treballar per projectes.

Tot i l'especificitat de cada territori, el Pla de Barris pretén desenvolupar accions de caràcter general per a tots els plans. Entre aquestes accions destaquem:

- Un programa per promoure la formació de nous lideratges comunitàris.
- La posada en marxa d'un servei de suport en el disseny d'estratègies d'acció comunitària. Prova pilot del

que hauria de ser un servei d'organitzadors comunitaris al territori.

—L'acompanyament a les entitats per facilitar la millora de la seva dimensió comunitària.

Tot i la transversalitat de l'Acció Comunitària hi ha propostes que no es podran desenvolupar sense una acció comunitària. Aquestes propostes, que suposen treballar de manera diferent, i el total del seu pressupost són:

Pla de barris	Proposta	Despesa corrent 2016-2019
Bon Pastor i Baró de Viver	Activar projectes que fomentin la convivència i la cohesió entre diferents col·lectius, a través de l'esport, el lleure o la cultura.	350.000 €
Trinitat Vella	Dissenyar i implementar projectes d'acció comunitària per promoure la cultura, la inclusió de la diversitat i la memòria històrica del barri.	400.000 €
Trinitat Nova	Crear programes i accions que afavoreixin la millora de la convivència, la integració i la cohesió entre col·lectius.	250.000 €
Roquetes	Promoure l'acompanyament i el suport a les entitats existents al barri.	60.000 €
Zona Nord	Reorientar i reforçar l'estratègia en matèria d'acció comunitària al territori incorporant la lògica de Zona Nord.	320.000 €
	Generar un marc d'actuació en l'àmbit de l'acció comunitària per a abordar la prevenció i la detecció de les violències masclistes.	
La Marina	Enfortir i promoure el teixit associatiu a través de la seva implicació d'aquest en els projectes comunitaris i promoure la participació ciutadana.	90.000 €
Sant Genís dels Agudells i La Teixonera	Enfortir i promoure el teixit associatiu-entitats a través de projectes comunitaris.	200.000 €
La Verneda i La Pau	Construir, impulsar i consolidar una xarxa veïnal, d'entitats i serveis públics més forta i cohesionada.	80.000 €
Raval Sud i Gòtic Sud	Millorar la salut des del vessant comunitari.	4.900.000 €
	Can seixanta i el Borsí: nous equipaments per millorar la xarxa veïnal i comunitària.	
Besòs i Maresme	Crear programes i accions que afavoreixin la millora de la convivència, la integració i la cohesió	500.000 €

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Foment de Ciutat

Direcció del Servei d'Acció Comunitària

Districtes

CRONOGRAMA

Anys	Fites
2018	1a edició de la formació de nous lideratges comunitaris. Prova pilot d'un servei d'organitzadores comunitàries al territori. Suport a la creació de projectes comunitaris als territoris. Accions de suport i acompanyament a entitats en el desenvolupament de la seva visió comunitària. Accions que promoguin l'Acció Comunitària als territoris.
2019	Accions de suport i acompanyament a entitats en el desenvolupament de la seva visió comunitària. Accions que promoguin l'Acció Comunitària als territoris.

45

**Direcció de Serveis
d'Acció
Comunitària**

Pla Municipal
d'Acció Comunitària
2018-2022

PROJECTE 3. Comunitariament: Acció Comunitària des dels Serveis Socials

JUSTIFICACIÓ

Els centres de serveis Socials (CSS) han dut a terme un ampli procés de reflexió de l'abril del 2016 a l'abril del 2017 que es concreta en el **projecte Impulsem**. En el marc d'aquest important procés participatiu, la reflexió entorn a l'acció comunitària dels CSS ha estat un eix central.

S'han **concretat els reptes dels CSS en relació amb l'acció comunitària**. D'entre els principals: l'apoderament personal i comunitari com a clau en els itineraris d'inclusió de les persones vulnerables i la participació dels CSS en les dinàmiques i processos comunitaris implicant-se en l'esfera del territori on es desenvolupen els problemes.

- S'ha concretat la **visió de futur dels CSS**, en la que s'incorpora la dimensió comunitària com un dels elements clau per a l'acompanyament i apoderament de les persones.
- **L'estratègia de futur dels CSS** preten fer del treball comunitari una part essencial de la resposta dels CSS, juntament amb l'atenció grupal.
- En l'àmbit operatiu, s'incorporen mesures i projectes clau que es duran a terme amb l'acompanyament i el suport de la Direcció de Serveis d'Acció comunitària, que es recullen al **Pla d'Actuació de Serveis Socials 2017-2019**.

- Mesures per al desenvolupament de la perspectiva comunitària als CSS.

- Mesures per a flexibilitzar les condicions de treball i l'organització de la feina per facilitar la participació dels professionals en la dimensió comunitària.

OBJECTIUS

- Conceptualitzar la intervenció comunitària als CSS.
- Augmentar la intervenció amb perspectiva comunitària des dels CSS.
- Sistematitzar els escenaris en què es desenvolupa l'acció comunitària als CSS.
- Crear condicions i suports necessaris per desenvolupar l'acció comunitària des dels CSS.
- Desenvolupar procediments i metodologies d'acció comunitària.
- Fer dels CSS un actiu de primer ordre en l'acció comunitària als barris.
- Promoure la integració dels CSS al Sistema Comunitari de Polítiques Socials als barris, en coordinació amb la resta de serveis de la política social presents al territori.

ACTUACIONS

- Elaboració del Marc d'intervenció comunitària als CSS.
- Creació de la Comissió Tècnica i desenvolupament de la tasca.
- Presentació del Marc d'intervenció a les Direccions Territorials i Direc-

- cions de CSS i definició de les tasques de cada un dels rols.
- Formació i acompanyament en el nou Marc d'intervenció als 40 CSS.
- Acompanyament i encaix de la proposta amb DTT i DCSS.
- Acompanyament de projectes/experiències concretes.
- Creació d'un sistema d'informació que sistematitzi el treball comunitari.
- Treballar la projecció comunitària de la primera atenció i projectes grupals.
- Organitzar una jornada de professionals per compartir experiències.
- Prova pilot «d'equip especialitzat en acció comunitària».

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Institut Municipal de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona.

47

CRONOGRAMA

Anys	Fites
2018	<p>Desenvolupament de la tasca de la Comissió Tècnica (al llarg de l'any).</p> <p>Presentació del Marc d'intervenció comunitària als DTT i DCSS (1r trimestre).</p> <p>Inici de la formació als CSS (2n trimestre).</p> <p>Acompanyament a 3 projectes/experiències de projectes comunitaris (al llarg de l'any).</p> <p>Iniciar la sistematització del treball comunitari (4t trimestre).</p>
2019	<p>Finalització de la formació als CSS (4t trimestre).</p> <p>Consolidar un sistema d'informació que sistematitzi el treball comunitari (4t trimestre).</p> <p>Treballar l'atenció individual i projectes grupals amb perspectiva comunitària (4t trimestre).</p> <p>Donar a conèixer les experiències d'acció comunitària, als professionals de CSS. Espai d'enfortiment i intercanvi de projectes (4t trimestre)</p> <p>Iniciar la prova pilot «d'un equip especialitzat en acció comunitària» (4t trimestre)</p>

**Direcció de Serveis
d'Acció
Comunitària**

Pla Municipal
d'Acció Comunitària
2018-2022

INDICADORS

Pendent: definició bateria d'indicators.

PROJECTE 4. Pla d'Impuls de l'Educació Comunitària (PIEC)

JUSTIFICACIÓ

La comunitat —el barri— (sense perdre la perspectiva de ciutat), com a unitat territorial i social, quan s'organitza i esdevé dinàmica, és a més una font d'idees, de recursos i de contextos educatius, que ofereixen moltes i diverses oportunitats d'educació i d'aprenentatge. Per aprofitar-los, cal repensar o redefinir noves estratègies i mètodes, nous camps i noves orientacions i cal, sobretot, fer-ho amb la participació de totes les entitats que interactuen a la comunitat: les associacions de pares i mares, entitats veïnals, de comerciants... i amb tots els agents compromesos en l'educació de la ciutadania més jove.

La visió global del Pla d'Impuls de l'Educació Comunitària vol fer molt més poroses les fronteres entre centre educatiu i comunitat, entenent que els processos educatius de les persones s'han de donar al llarg de tota la vida, en tots els seus espais i temps vitals, i articulant una pluralitat d'agents educadors més enllà de l'escola.

Algunes mesures ja preses (que seguidament presentarem) apunten en aquesta direcció, i actualment s'està treballant en la redacció del Pla; que haurà d'estar definit el tercer trimestre del 2018.

OBJECTIUS

Dibuixar una estratègia global d'impuls de la dimensió comunitària de l'educació tant dins com fora escola; buscant la coherència en el conjunt dels programes educatius de base comunitària i cercant sinèrgies entre ells.

Augmentar les capacitats dels actius comunitaris de base educativa als barris.

Fer de l'educació comunitària un dels pilars fonamentals de la política pública que persegueix la millora de les condicions de vida del conjunt de la població i la cohesió social als barris.

MESURES

1. Mesura de Govern Impuls al Projecte Educatiu de Ciutat

Mesura adreçada a fer de Barcelona una capital de la innovació pedagògica. Presentada a la Comissió de Drets Socials, Cultura i Educació el mes de febrer del 2016. El text introductori de la mesura emmarca l'acció educativa municipal des d'una perspectiva plenament comunitària. L'educació per a tothom, al llarg de la vida i digna, contempla des de la perspectiva de l'educació comunitària alguns reptes emergents:

- Recontextualitzar el predomini de l'escola com a eix central des del qual organitzar l'educació.
- Eixamplar la base del desenvolupament curricular en el conjunt de la comunitat educativa.
- Reforçar el paper complementari del context comunitari a l'hora de participar en els processos educatius.

2. Mesura de Govern Consell Escolar Municipal de Barcelona, Consell Educatiu de la ciutat

Aquesta mesura va ser presentada a la Comissió de Drets Socials, Cultura i

Educació el dia 17 de gener del 2017. La mesura esmenta els nous objectius de treball del CEM i dels consells escolars de districte, així com els diferents àmbits d'actuació en els quals ha de centrar la seva tasca i els diferents agents educatius i ciutadans que hauran d'implicar-se. Concretament: «... Aquesta mesura de govern planteja el nou enfocament que el govern de la ciutat vol donar al CEMB i als CEMD, els mecanismes per potenciar les seves activitats i el seu paper com a agents definidors de les polítiques públiques en educació i de canalització de la participació i l'empoderament de la comunitat educativa».

ACTUACIONS

1. Projecte Baobab (en el marc del Pla de Barris)

El projecte Baobab és un dels eixos estratègics que es contempla en el marc del Pla de Barris, impulsat per l'Ajuntament de Barcelona a través de l'Institut Municipal d'Educació (IMEB), amb la finalitat de consolidar el lleure educatiu de base comunitària i donar resposta a les necessitats educatives detectades en els barris d'atenció preferent.

El desenvolupament i posada en marxa del Projecte Baobab es proposen des del treball cogestionat amb i des de l'administració local, les federacions de lleure i la comunitat. L'objectiu és que esdevingui un projecte amb continuïtat, arrelat en el territori i sostenible al llarg del temps, i que faciliti la instauració i el desenvolupament del lleure educatiu i comunitari amb la creació i/o la consolidació d'espais i caus als barris.

Així, doncs, té una voluntat transformadora i relacional amb una triple intencionalitat:

- Enfortiment de la comunitat.
- Millora de les condicions socioeducatives.
- Inclusió i cohesió social.

El pressupost anual d'aquest projecte per a l'any 2017 és de: 50.000 € per barri.

Al llarg del 2017 el projecte es desplegarà a sis barris d'acció prioritària: Trinitat Vella, Baró de Viver, Besòs-Maresme, VernedaLa Pau, Trinitat Nova i La Marina del Port i del Prat Vermell.

Es preveu una ampliació progressiva dels barris prioritaris on s'implementi el projecte els anys 2018 (Bon Pastor, Teixonera i Sant Genís dels Agudells) i 2019 a raó de tres barris per any.

2. Programa Patis Escolars Oberts

El Programa Patis Escolars Oberts al Barri promou l'obertura de patis de centres escolars públics com a espai educatiu de trobada i dinamització educativa dels barris, amb la voluntat de ser un espai d'ús públic per als infants, joves i famílies, fora de l'horari escolar, en cap de setmana i en període de vacances escolars.

El Programa Patis Escolars Oberts al Barri inclou l'impuls d'activitats de dinamització educativa (cultural i artística, esportiva, familiar i maletes pedagògiques), amb la implicació de la xarxa socioeducativa dels barris, que afavoreixin les relacions

intergeneracionals, la convivència i la cohesió social.

El patí esdevé un important node on la comunitat i l'escola es troben, es reconeixen i generen espais de joc i dinàmiques relacionals amb i des de la comunitat.

Actualment hi ha 69 patis oberts al barri, que donen resposta als 10 districtes de Barcelona.

El total del pressupost anual destinat a aquest projecte des de l'IMEB és de 440.763,67 €. Aquest pressupost contempla: el monitoratge dels patis, les dinamitzacions, les festes d'estiu, el cicle de circ d'estiu, els productes de comunicació i la coordinació als 10 districtes, als 69 centres educatius i a les entitats del territori que en formen part.

3. Programa Camins Escolars, Espai amic i Bus a peu

Aquest programa es gestiona des de l'IMEB i té com a objectiu promocionar l'autonomia dels nois de Barcelona, potenciant un trajecte segur i amable entre casa seva i l'escola. El programa també pretén recuperar l'espai públic com a espai de relació, de joc, d'aprenentatge, experiència i convivència, situant l'infant al centre, com a subjecte de dret i agent actiu de canvi.

Tanmateix el programa vol sensibilitzar i fomentar en els infants i en la resta de la ciutadania, hàbits de mobilitats sostenible i segura.

Els projectes de Camí Escolar són una estratègia educativa, de participació i de barri que compta amb un gran potencial transformador i de millora de

l'entorn físic i relacional. Comporten un treball i una responsabilitat compartida entre diferents agents de la ciutat: els districtes, l'Àrea d'Ecologia Urbana, la Direcció de Mobilitat, la Guàrdia Urbana i l'Institut d'Educació de Barcelona, amb la col·laboració dels docents, les AMPA i les famílies dels centres educatius i diferents entitats i col·lectius veïnals i comercials del barri.

En aquests moments, a la ciutat de Barcelona hi ha un total de 148 escoles que formen part del programa «Camí escolar, espai amic» que 103 escoles han inaugurat. En alguns casos, els camins escolars, bé en la seva totalitat o bé parcialment, són compartits per diverses escoles.

El total del pressupost anual destinat a aquest projecte des de l'IMEB és de 101.640,86 €, sense comptar les despeses ocasionades per les millores i/o intervencions que es puguin fer per diferents operadors a l'espai públic i que es consideren necessàries per obrir un camí escolar. Aquest pressupost inclou 4 tècniques en una dedicació total de 90 hores setmanals, 14 hores de formació als diferents agents de la comunitat i despeses de material.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB)

CRONOGRAMA

Anys	Fites
2018	<p>Consolidar en 3 programes de la Direcció de Promoció Educativa estratègies d'Acció Comunitària (Baobab, Camí escolar, espai amic i Pati Escolar Obert al Barri).</p> <p>Formació des de la Direcció de Serveis d'Acció Comunitària als equips de treball de l'IMEB en metodologia d'Acció comunitària.</p> <p>Disseny d'objectius comunitaris avaluable des de l'òptica comunitària.</p> <p>Incorporar als programes de l'IMEB les directrius i orientacions sorgides del grup de treball del Sistema Comunitari de polítiques Socials impulsat per la Direcció de Serveis d'Acció Comunitària.</p>
2019	<p>Incloure en 2 programes de la Direcció de Promoció Educativa Estratègies d'Acció comunitària (Menja Llibres i Audiència Pública als nois i noies de Barcelona).</p> <p>Formacions compartides amb els diferents agents i entitats que conformen la ciutat educadora (Consell d'Innovació Pedagògica) .</p> <p>Participació activa en grups de treball sobre l'acció comunitària i l'educació.</p> <p>Aplicació de qüestionaris d'avaluació a les accions comunitàries dutes a terme i introducció de mesures correctores, si s'escauen.</p>
2020	Donar continuïtat a les noves línies de treball d'Acció Comunitària a partir de l'avaluació realitzada.
2021	Disseny de l'avaluació de procés i impacte.
2022	<p>Avaluació de procés i d'impacte.</p> <p>Co-organització amb les diferents direccions pertinents d'unes jornades sobre l'impuls de l'educació comunitària en educació (dins i fora de l'escola)</p>

51

**Direcció de Serveis
d'Acció
Comunitària**

Pla Municipal
d'Acció Comunitària
2018-2022

INDICADORS

Espais de coproducció/cocreació:

- Nombre d'accions realitzades amb l'objectiu de dur a terme una diagnosi compartida amb la comunitat i els diferents agents que hi interveuen.
- Nombre de taules tècniques i comunitàries realitzades pel seguiment de cadascú dels projectes.

- Nombre de reunions realitzades pel seguiment de cadascun dels programes i projectes.

- Nombre d'espais de treball amb presència de les entitats ciutadanes pel que fa al desenvolupament del projecte.

Espais formatius

- Nombre d'accions formatives especialitzades en acció comunitària

realitzades, adreçades a tots els agents que formen part del projecte.

- Nombre d'activitats de sensibilització amb la participació dels diferents agents implicats.

Metodologia comunitària

- Nombre d'estratègies comunitàries introduïdes en els nostres projectes/ programes.
- Nombre de reunions efectuades per a treballar el marc metodològic i la planificació de les actuacions.

Estratègia de comunicació

- Nombre d'accions comunicatives realitzades amb la participació dels agents implicats.

Implicació dels diferents agents i Serveis

- Nombre d'entitats i associacions del territori implicades en el projecte.
- Nombre d'entitats i associacions amb les que s'han establert relacions de col·laboració noves.
- Nombre d'entitats i associacions amb les que s'han establert relacions de col·laboració estables.
- Nombre de persones beneficiàries del programa que han participat en tasques de planificació i organitzatives.
- Nombre de persones beneficiàries del programa que han participat en tasques d'avaluació.

- Nombre de persones beneficiàries del programa que han participat en tasques de difusió del projecte.

- Nombre de participants en activitats comunitàries.

- Nombre d'equipaments municipals que han participat en accions comunitàries vinculades als projectes.

També recollirem un índex de satisfacció dels agents participants i de les persones beneficiàries.

PROJECTE 5. Plans de Desenvolupament Econòmic de Districte (PDE)

Els PDE són un instrument que pretén impulsar el desenvolupament local dels districtes, és a dir, generar activitat econòmica equilibrada, sostenible i arrelada als territoris, que contribueixi a satisfer les necessitats dels seus veïns i veïnes, a partir de la concertació d'una estratègia amb els actors del territori. Són fulls de ruta amb línies estratègiques i mesures en matèria de desenvolupament local per a assolir en els propers cinc anys.

JUSTIFICACIÓ

El desenvolupament econòmic a Barcelona es distribueix de forma desigual entre els deu districtes i els 73 barris que configuren el territori. Si prenem una mostra d'indicadors socioeconòmics de desenvolupament, observem que la ciutat està dividida en dos grups de territoris: un grup format pels sis districtes amb menys dinamisme econòmic, que representa tres cinquenes parts de la població de la ciutat: Nou Barris, Sant Andreu, Sants-Montjuïc, Horta-Guinardó, Ciutat Vella i Sant Martí; i un altre format pels quatre districtes amb major dinamisme econòmic, amb el 38,2% de residents de Barcelona (Sarrià-Sant Gervasi, Les Corts, l'Eixample i Gràcia). A més, si ens fixem en la distribució del desenvolupament per barris, podem comprovar com els vint barris amb pitjors indicadors de desenvolupament es concentren en el primer grup de districtes, a l'interior dels quals els contrastos arriben a ser notables.

L'anàlisi de la distribució territorial de variables com la renda familiar disponible, l'atur, el nivell d'estudis o el percentatge de persones ateses pels Serveis Socials revela que els sis districtes

mentenats disposen d'un menor nivell de renda en termes relatius, es troben més intensament afectats per la desocupació, tenen habitants amb un nivell d'estudis inferior i acullen una proporció major de persones en risc social o exclusió, si els comparem amb el segon grup de districtes.

Malgrat que representen el 61,8% de la població global de la ciutat, Nou Barris, Sant Andreu, Sants-Montjuïc, Horta-Guinardó, Ciutat Vella i Sant Martí disposen només del 45% de la Renda Familiar Disponible agregada de Barcelona; en canvi, els mateixos districtes concentren el 70% de persones en situació d'atur, vora el 70% de persones amb nivell d'estudis baixos i més del 70% de persones ateses pels serveis socials. La constatació de l'existència d'aquestes diferències entre els diferents districtes va ser el punt de partida per al desplegament dels PDE.

La unitat geogràfica d'intervenció dels PDE són els districtes, i en particular els sis amb pitjors indicadors socioeconòmics en termes relatius a la ciutat: Nou Barris, Ciutat Vella, Sants-Montjuïc, Sant Andreu, Sant Martí i Horta-Guinardó.

OBJECTIUS

El propòsit principal dels PDE és promoure activitat econòmica en dues direccions: arrelament i reequilibri territorial.

Promoure activitat econòmica en clau de proximitat

Que tingui un impacte econòmic, social i/o mediambiental en el context territorial on ha nascut o on es desenvolupa...

...o que estigui liderada per ciutadania/actors/agents implicats en l'avenç econòmic, social i/o mediambiental del territori (barris o districtes)

Promoure activitat econòmica en clau de reequilibri territorial

Promoure progrés econòmic, social i/o mediambiental territorialment equilibrat a Barcelona

ACTUACIONS

Cada PDE consta d'una desena de línies estratègiques i una quarantena de mesures que s'organitzen en cinc àmbits: 1) desenvolupament i economia de proximitat, 2) nou lideratge públic, 3) ocupació de qualitat, 4) turisme sostenible i 5) economia social i solidària.

Aquests instruments de planificació s'aproven mitjançant un procés de

concertació amb Districtes i la resta d'actors rellevants en l'ecosistema socioeconòmic del territori: entitats socials de primer o segon grau, plans comunitaris, associacions de comerciants, xarxes d'ocupació, empreses i cooperatives, entre d'altres.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Barcelona Activa i Districtes

CRONOGRAMA

Etapa 1	Ciutat Vella	Nou Barris	Sant Andreu
Etapa 2	Sants-Montjuïc	Horta-Guinardó	Sant Martí
Anys	Fites		
2018	Aprovació dels 2 darrers PDE		
2019	Execució dels 6 PDE		
2020	Execució dels 6 PDE		
2021	Execució dels 6 PDE		
2022	Execució dels 6 PDE		

INDICADORS

- Sis plans de desenvolupament econòmic aprovats i en funcionament per a un període de cinc anys als districtes amb pitjors indicadors socioeconòmics en termes relatius.
- Grau execució de les 60 línies estratègiques i les 240 mesures de

desenvolupament local fixades conjuntament amb actors del territori a assolir en els propers 5 anys.

- Manteniment dels sis espais de governança en temes de desenvolupament local creats o consolidats amb la participació d'actors del territori.

PROJECTE 6. Programa BCN Interculturalitat

JUSTIFICACIÓ

Avui en dia, Barcelona és una ciutat estructuralment diversa on conviuen persones de diversos orígens i contextos culturals. Segons les dades estadístiques de 2017, al voltant d'un 25% de les persones que viuen a Barcelona han nascut fora de l'Estat espanyol. Però malgrat això, **aquesta diversitat no es visible socialment i moltes vegades tampoc és reconeguda.**

La mirada intercultural pren com a punt de partida la constatació d'aquesta realitat social i de la seva diversitat cultural. Incorporar aquesta mirada a la tasca diària implica, d'una banda, **contribuir al canvi en les dinàmiques de discriminació, invisibilització i desigualtat que es donen envers determinats col·lectius pertanyents a cultures minoritzades** i, de l'altra, contribuir al fet que el reconeixement de sabers, coneixements, visions, valors de tots els veïns i veïnes **s'incorporin en un intercanvi d'igual a igual en la construcció conjunta d'un model de ciutat.**

Per això, és clau incorporar aquesta mirada al treball comunitari, que és feina feta des de la proximitat i amb la realitat concreta dels diferents barris de la ciutat.

El Programa BCN Interculturalitat, per tant, **té la missió d'impulsar i promoure que les polítiques públiques de l'Ajuntament de Barcelona tinguin en compte l'enfocament intercultural** o es facin des d'aquesta mirada.

OBJECTIUS

- **Crear i impulsar** espais per a fomentar el diàleg i les relacions interculturals.
- **Sensibilitzar** en matèria d'interculturalitat.
- **Donar** a conèixer i reconèixer la diversitat cultural present a la ciutat.
- **Generar** oportunitats per construir projectes i accions interculturals compartits.
- **Transversalitzar** la perspectiva intercultural a les diferents àrees i departaments de l'Ajuntament de Barcelona.

ACTUACIONS

1. Impulsem la interculturalitat

Impulsem la Interculturalitat és una de les línies d'acció del Programa BCN Interculturalitat que té com a objectiu final incorporar l'enfocament intercultural als diferents serveis, projectes i accions que es duen a terme a la ciutat de Barcelona i ho fa a través de dues estratègies: **territorialització i transversalització.**

a) Suport a projectes i accions dels districtes

2. Estratègia BCN Antirumors

Té com a principal objectiu **generar eines i recursos per desmuntar rumors i estereotips que dificulten el procés intercultural** perquè són el germen d'actituds racistes, pràctiques discriminatòries i/o discursos populistes.

tes que fomenten la por i la desconfiança entre les persones.

b) Acció antirumors als barris

c) Formació antirumors

d) Catàleg d'activitats antirumors

e) Xarxa BCN Antirumors: grup de territori

ÀREES/SECTORS PROMOTOR

Programa BCN Interculturalitat.

Direcció de Serveis d'Atenció i Acollida a persones migrants.

Àrea de Drets de Ciutadania, Participació i Transparència.

INDICADORS

1. Impulsem la interculturalitat a través de les següents accions:

a) Suport a projectes i accions dels districtes:

- Mantenir l'assessorament tècnic als 10 districtes de la ciutat en la incorporació de la perspectiva intercultural.
- Fer almenys dues trobades a l'any en el marc de l'Espai col·laboratiu entre els tècnics referents d'interculturalitat dels 10 districtes de la ciutat.
- Fer almenys, 1 sessió de treball a l'any amb els tècnics d'Acció Comunitària de l'Ajuntament de Barcelona a fi de compartir com s'es-

tà treballant la transversalització de la perspectiva intercultural a nivell comunitari.

- Desenvolupar almenys 1 projecte de caire intercultural, en almenys 7 districtes de la ciutat.

2. Estratègia BCN Antirumors

a) Acció antirumors als barris

- Consolidar l'acció antirumors en almenys a 2 barris de la ciutat.

b) Formació antirumors

- Descentralitzar la formació antirumors, celebrant almenys 2 de les 6 edicions a diferents barris de la ciutat que no siguin del districte de Ciutat Vella.

c) Catàleg d'activitats antirumors

- Fer difusió específica als diferents agents comunitaris de la ciutat a fi que puguin fer ús de les activitats del Catàleg antirumors.
- Arribar als 10 districtes de la ciutat amb l'oferta del Catàleg antirumors.

d) Xarxa BCN Antirumors: Grup de territori

- Desenvolupar 1 acció específica antirumors per any en un territori de la ciutat (definit pel Grup de territori de la Xarxa).

PROJECTE 7. Enfortiment associatiu digital

JUSTIFICACIÓ

A l'era de les xarxes socials, l'enfortiment associatiu passa per l'apropiació de mitjans digitals per a l'organització, comunicació i producció comunitària, i la capacitat en l'ús d'aquestes eines.

L'entorn associatiu comunitari es basa, en la seva dimensió digital, en una cultura i unes infraestructures dominades per grans corporacions tecnològiques i els seus serveis «gratuïts» per a la comunicació i la coordinació social. Aquesta situació generalitzada resta autonomia i capacitat d'agència al teixit associatiu: al fet de no poder incidir, controlar, ni dissenyar les interfícies digitals que han d'ajudar a coordinar-se i comunicar-se, se sumen els perills en la privadesa del tractament de les dades, i els límits que planteja un hàbitat digital orientat principalment a l'aprofundiment dels perfils de consum i el màrqueting publicitari. El projecte Decidim de disseny i producció col·laborativa d'una infraestructura digital lliure i sobirana orientada a l'(auto)organització social i política, liderada des de l'Ajuntament de Barcelona, ha de resoldre aquest problema.

OBJECTIUS

Implementar el Decidim a Organitzacions Socials de Barcelona

- Aprofundir en la coordinació de l'extensió de la plataforma Decidim per a organitzacions i altres agents.
- Capacitar la ciutadania organitzada en l'ús segur i responsable de les TIC.

ACTUACIONS

1. Suport i acompanyament a l'ús del Decidim com a eina de democràcia interna en les associacions

Des del servei de Recerca, Desenvolupament i Innovació de l'Àrea de Drets de Ciutadania, Participació, Cultura i Transparència, s'inicien a partir del segon trimestre de 2017 una sèrie de projectes pilot per donar servei a les entitats associatives en l'ús del Decidim com a eina de coordinació democràtica interna. D'aquesta manera les associacions tindran la possibilitat d'explorar una instància de la plataforma completament autònom. A les associacions participants se'ls oferirà el servei, d'assessoria, acompanyament, suport i capacitat en la instal·lació, configuració, i ús d'aquesta plataforma de participació digital.

Les funcionalitats que ofereix el Decidim per a les associacions inclouen, en el moment de redacció d'aquest projecte:

- Òrgans de govern/coordinació: assemblea general, comitès, grups de treball, etc.
- Convocatòria de reunions (lloc, data, hora, etc.; amb la possibilitat d'incloureho automàticament a l'agenda digital dels assistents).
- Actes.
- Comentaris.
- Enviament automàtic de les convocatòries, ordre del dia i actes a membres de l'òrgan.
- Processos de participació i presa de decisions.

- Processos d'elecció de càrrecs (per sorteig, vot, suports, rotació, etc.).
- Pressupostos participatius (propos-tes de projectes, valoració, selecció, etc.).
- Planificació estratègica.
- Disseny col·laboratiu de plans i re-glaments.
- Rendició de comptes i avaluació de processos.

Cada associació serà autònoma en la validació o autenticació dels seus membres per exercir el dret de partici-pació en la seva plataforma, així com en l'administració de les funcionalitats de la plataforma.

Ahora es convidarà a les organitzaci-ons participants en aquesta experièn-cia pilot a incorporar-se a la comunitat MetaDecidim, una xarxa de treball d'agents públics, privats, comunitaris, acadèmics, etc. que dissenya de ma-nera transparent, participativa i col-laborativa les funcionalitats del Deci-dim.

A través d'aquesta comunitat oberta podran integrar les seves demandes i experiències en el disseny d'una eina que serveixi com a infraestructura digi-tal adaptada a les necessitats del món associatiu.

2. Pla de capacitat digital per a la participació segura i apoderada

Per enfortir i facilitar una cultura parti-cipativa i associativa en la seva dimen-sió digital cal no només el desenvol-uament de noves plataformes digitals sinó també la creació d'espais per a

acompanyar i formar la ciutadania en una comprensió crítica dels aspectes polítics de les tecnologies d'informa-ció i comunicació (les TIC), així com la llibertat d'expressió, la comunicació, la privacitat i l'anonimat.

L'Ajuntament de Barcelona vol estimu-lar una participació informada i apode-rant de la ciutadania en la presa de decisions a través de la seva platafor-ma online decidim.barcelona, garan-tint alhora la privacitat i seguretat de les persones que l'estan utilitzant.

S'han desenvolupat els continguts curriculars següents:

1. Seguretat i privacitat

- a. Tingues cura de les teves da-des.** Enfocada a públics diversos, s'hi destaquen elements, argu-ments i exemples específics per-què les persones valorin adequa-dament la importància que tenen la privadesa i la seguretat digital, tant per a elles com per a la tasca que desenvolpen els seus col-lectius i organitzacions.
- b. Comunicació mòbil.** Aquesta formació involucra els partici-pants per començar a parlar i pensar sobre tecnologia mòbil i components bàsics amb la finali-tat de desmitificar aquesta tecno-logia. La meta és explicar les dife-rents capes de seguretat en instal·lar una app; les diferències entre Android, iPhone i Windows Phone, i altres mòbils. Aquest ta-ller té un component molt pràctic en el qual els participants aprenen a assegurar els seus dispositius mòbils i a configurar-ne les opci-ons per augmentar la protecció de les seves dades i comunica-cions.

c. **Com funciona la comunicació mòbil?** Taller enfocat a entendre com funciona realment la comunicació mòbil. Es vol fomentar la comprensió de quina informació pot ser vulnerable en l'establiment de la comunicació. Aquest taller pot funcionar com a activitat introductòria o com a activitat integrada dins d'altres tallers.

2. Participació política facilitada per tecnologies

Actualment quin tipus d'usos creatius es fan d'Internet i de plataformes que faciliten la participació ciutadana? Com s'estan usant aquestes plataformes en altres ajuntaments europeus i en altres llocs del món? De quina manera aquestes eines poden estimular noves formes de participació política?

a. Comunicació per a la participació

Si formem part d'un equipament sociocultural i d'un col·lectiu que fomenta processos de participació ciutadana, segur que ens hem preguntat quins canals, eines i metodologies milloren l'impacte en la visibilitat i la inclusió de més persones en aquests processos. Aquesta sessió es dedicarà a la revisió de les eines centrada en millorar l'impacte en la comunicació d'aquests processos i propostes ciutadanes.

b. Tecnologies per al treball col·laboratiu

Quines eines de comunicació, participació i col·laboració existeixen? Com s'han utilitzat en contextos variats? Quines són les seves funcionalitats? Què ens poden aportar i quins aspectes cal tenir en compte a l'hora d'utilit-

zar-les per millorar la participació al nostre barri o organització?

c. Democràcia 2.0

Aquesta sessió introdueix elements de reflexió sobre què és la participació política i ciutadana, i sobre els models de democràcia en el context de la ciutat de Barcelona però també més enllà. Es treballen en profunditat els tipus d'usos creatius que trobem a Internet i quines plataformes digitals poden facilitar la participació ciutadana.

d. Decidim, conscienciació

Aquesta sessió introdueix elements de reflexió sobre les potencialitats de la participació política fent servir mitjans tecnològics. Se centra en processos de participació de l'àmbit municipal i treballa de manera profunda els usos que permet la plataforma del Ajuntament de Barcelona Decidim per a la participació política municipal.

e. Decidim, capacitació

Durant aquesta sessió s'introdueixen elements de reflexió sobre les potencialitats de la democràcia participativa i de la democràcia deliberativa fent servir mitjans digitals. Es treballen en profunditat les propostes tecnopolítiques per a l'aprofundiment de la democràcia, i s'estudien en profunditat els usos i funcions que permet la plataforma Decidim per a la participació política municipal.

3. Sobirania tecnològica i alternatives

WhatsApp, Gmail, GoogleDrive... Tots usem aquestes aplicacions perquè tothom les usa, i també perquè és el que sabem que existeix. Aquest taller et capacita per pensar de manera crítica sobre les eines

que fas servir. Quines preguntes hauria de formular-me? I per què són importants les respostes?

a. Com guanyen diners els serveis a Internet?

Com guanyen diners els serveis que fem servir a Internet? Analitzar quins són els models de negoci de grans empreses que proveeixen serveis a la xarxa (Google, Amazon, Facebook, Apple, Microsoft) ens permet entendre'n les motivacions i pràctiques, i com ens poden afectar.

b. Sobirania tecnològica i com escollir alternatives

En què es diferencien les eines i serveis comercials i no comercials? Com ens afecta, ens ha d'importar? Aquesta activitat ofereix un marc simple per a realitzar eleccions informades, i introduir el concepte de sobirania tecnològica oferint algunes alternatives.

4. Metodologies per a la formació de persones adultes

A fi de poder disseminar en major grau el material formatiu es preveu treballar a partir de sessions de formació a formadors. S'ha avaluat com a necessari ajudar en aquest aspecte i s'ha elaborat material formatiu sobre les metodologies emprades en aquestes formacions.

a. Organitzar una formació

b. Principis bàsics per a la formació amb persones adultes

Sobre la base de quatre tallers pilot desenvolupats durant el 2016 i el contingut curricular dissenyat durant la primera meitat de 2017, s'han ofert cursos gratuïts de formació per a persones formadores, amb l'objectiu de dotar el teixit associatiu d'una capacitat autònoma de formació dels mem-

bres de les associacions i contribuir a la creació d'una xarxa de formadors que puguin, al seu torn, oferir serveis comunitaris de capacitació digital.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Servei de Recerca, Desenvolupament i Innovació de l'Àrea de Drets de Ciutadania, Participació, Cultura i Transparència.

CRONOGRAMA

ANYS	FITES
2018	<p>Redacció i signatura de conveni amb organitzacions socials que fan servir la plataforma Decidim.</p> <p>Primeres experiències pilot «apadrinades» Decidim-organitzacions.</p> <p>Establiment de relacions de col·laboració amb espais formatius de la ciutat per implementar les formacions.</p> <p>Realització de sessions formatives per a organitzacions.</p>
2019	<p>Consolidació del servei Decidim-organitzacions, dotant-lo d'estructura tècnica.</p> <p>Increment del nombre d'organitzacions socials que fan servir la plataforma Decidim.</p> <p>Realització de sessions formatives per a organitzacions.</p> <p>Realització de sessions formatives adreçades a personal dinamitzador de biblioteques i telecentres.</p>
2020	<p>Increment del nombre d'organitzacions socials que fan servir la plataforma Decidim.</p> <p>Realització de sessions formatives per a organitzacions.</p> <p>Realització de sessions formatives adreçades a personal dinamitzadors de biblioteques i telecentres.</p> <p>Realització de sessions formatives adreçades a voluntaris.</p>
2021	<p>Increment del nombre d'organitzacions socials que fan servir la plataforma Decidim.</p> <p>Realització de sessions formatives per a organitzacions.</p> <p>Realització de sessions formatives adreçades a personal dinamitzador de centres cívics, casals de barri i similars.</p> <p>Realització de sessions formatives adreçades a voluntaris.</p>
2022	<p>Valoració i revisió del programa d'enfortiment digital de les organitzacions socials.</p>

INDICADORS

- Nombre d'organitzacions socials adherides/incorporades al programa d'enfortiment digital.
- Nombre d'instàncies del Decidim d'organitzacions socials amb seu o delegació a la ciutat de Barcelona en funcionament.

- Nombre de formacions realitzades:

- Organitzacions participants.
- Dinamitzadors/es participants.
- Voluntaris/àries participants.

ANNEX 1: DOCUMENTACIÓ INTERNA (DECIDIM TEAM) DE REFERÈNCIA

Del document: Planificació DT 2018 Josan
https://docs.google.com/document/d/1Gmy8RsSiyDFI-v5Bs3xxsJROGQx2sYC3zFs_RvTN-DiM/edit

EXTENSIÓ DECIDIM ORGANITZACIONS:*

** Federacions i associacions legalment constituïdes, col·lectius, equipaments i plans comunitaris, entre d'altres.*

Coordinació de l'extensió de la plataforma Decidim per a entitats i altres agents externs a l'Ajuntament de Barcelona:

- Coordinació amb la Direcció d'Acció Comunitària:
 - Detecció i recerca d'associacions susceptibles de fer servir la plataforma Decidim per a la gestió de la participació interna de l'entitat.
- Servei d'assessorament, suport i manteniment a les entitats:
 - Formació i capacitació en l'administració de Decidim.
 - Detecció de les necessitats de desenvolupament de funcionalitats específiques.
 - Gestió i seguiment d'errors i altres incidències tècniques.

Del document: Planificació DT 2018 Núria
https://docs.google.com/document/d/1mNP560pxgAnI0F-B5W6n1EYDiF3yo-iqI0z9yMZ_AIA/edit

Coordinar una xarxa de persones i espais que ens permetin realitzar noves accions formatives i repli-car-les segons necessitats:

- Realització de tallers adreçats a:
 - Entitats
 - Formadors.
- Traduir el repositori de formacions: al català, al castellà i a l'anglès.
- Catàleg: oferir tallers més curts i no barrejar temàtiques
- Formació en línia / a distància*
- * *Estudiar la proposta d'oferir una formació més completa de manera semi-presencial.*

Del document: Fites 2018 <https://docs.google.com/document/d/1uVNttcnTHDY2DyS3gxMWzs2dRc6MJhXaxbYMSVfeFAM/edit>

Implementació del Decidim a Organitzacions Socials de Barcelona

- Aprofundir en la coordinació de l'extensió de la plataforma Decidim per a organitzacions i altres agents:
- Definició d'un conveni marc de col·laboració per als projectes de participació col·lectiva «apadrinats».
- Capacitació dels responsables associatius en l'ús i l'administració del Decidim (formació de formadors).
- Redacció, edició i distribució:
 - Manual d'usuari del Decidim.
 - «La participació digital a les organitzacions social»
- Desenvolupament (adaptació) de la plataforma a la realitat associativa.

- Identificació de necessitats.
- Definir funcionalitats.
- Desenvolupament de funcionalitats.
- Seguiment del desenvolupament.

Del document: plan-2018

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1eoq_EK_aLJnaYuQpiAYXP8PWtgd6CvYH6GL0kde6Co/edit#gid=0

Implementació del Decidim a Organitzacions Socials de Barcelona

Aprofundir en la coordinació de l'extensió de la plataforma Decidim per a organitzacions i altres agents:

- Definir un conveni marc de col·laboració per als projectes de participació col·lectiva apadrinats:
 - Model de conveni Ajuntament-organitzacions.
 - (Acte públic de) Signatura dels convenis amb entitats.
- Capacitar els responsables associatius en l'ús i l'administració del Decidim (formació de formadores):
 - Curs de formació (presencial i/o a distància) per a entitats.
- Redactar, editar, distribuir:
 - Manual d'usuari del Decidim.
 - Recull de bones pràctiques dels pilots de Decidim-Organitzacions.
 - Coproducció d'una Guia d'Assessorament per a organitzacions: *La participació digital a les organitzacions socials.*
- Desenvolupar (adaptar) la plataforma a la realitat associativa:

- Identificació de necessitats específiques de les organitzacions participants al programa.
- Definició de les especificacions de les funcionalitats específiques per a les organitzacions.
- Desenvolupament de les funcionalitats ad-hoc per a organitzacions.

Pla de formació de formadors

- Capacitar els tècnics municipals en participació digital i capacitació en l'ús de l'administració de la l'eina.
 - Realitzar formacions sobre: Participació digital segura. Ús i administració del Decidim.
- Capacitar els tècnics municipals en l'ús segur i responsables de les TIC.
 - Realitzar formacions sobre: Participació digital segura. Ús i administració del Decidim.
- Capacitar la ciutadania no organitzada: dinamitzadors comunitaris i altres formadors (voluntaris, treballadors de biblioteques, telecentres, etc.)
 - Realitzar formacions sobre: Participació digital segura. Ús i administració del Decidim.
- Difondre els materials formatius existents.
 - Creació de comunitat entorn de la formació de formadors: Crear un espai a meta.decidim que ens serveixi com a plataforma virtual d'aprenentatge entorn els recursos didàctics existents. Traduir els recursos didàctics al català, al castellà i a l'anglès.

PROJECTE 8. La dimensió comunitària de Biblioteques de Barcelona

JUSTIFICACIÓ

La cultura és un dels elements clau a l'hora de construir identitat, sentiment de pertinença i col·lectivitat, es a dir comunitat. Per aquesta raó les biblioteques de la ciutat, com a equips de proximitat que són, treballen amb els agents socials dels barris utilitzant els recursos culturals com a eines de cohesió social al mateix temps que es reforcen les xarxes territorials des del treball cultural. Es tracta de donar resposta a determinades necessitats socials de la ciutadania, emprant la cultura com a estratègia d'apropament i intervenció.

OBJECTIUS

- Donar accés a les fonts de coneixement, informació i cultura a la població de Barcelona.
- Combatre la desigualtat cultural i tecnològica.
- Donar a conèixer les biblioteques de la ciutat com a espai de construcció col·lectiva.

ACTUACIONS

- Promoure la creació des de les biblioteques de projectes de forta dimensió comunitària al territori, així com potenciar-ne la participació en els ja existents.
- Disseny de projectes i serveis adreçats a la superació de la bretxa digital des d'una òptica d'abordament comunitari.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Biblioteques de Barcelona, Districtes i Diputació de Barcelona.

INDICADORS

- Nombre de carnets de Biblioteques de Barcelona. Total i nous.
- Nombre de biblioteques amb projectes de dimensió comunitària.
- Nombre d'iniciatives d'acció comunitària a les quals participen les biblioteques.
- Nombre de cursos/tallers/activitats generats des dels projectes d'acció comunitària.

PROJECTE 9. Apoderament de les dones des de la vessant comunitària (Feminismes i LGTBI)

JUSTIFICACIÓ

La Llei Catalana del dret de les dones a l'eradicació de la violència masclista utilitza aquesta expressió perquè el masclisme és el concepte que de forma més general defineix les conductes de domini, control i abús de poder dels homes sobre les dones i que, alhora, ha imposat un model de masculinitat que encara és valorat per una part de la societat com a superior. La violència contra les dones és l'expressió més greu i devastadora d'aquesta cultura, que no només destrueix vides, sinó que impedeix el desenvolupament dels drets, la igualtat d'oportunitats i les llibertats de les dones.

La Llei defineix (Art. 3 punt a) la violència masclista com la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions, tingui com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat.

Segons el que estableix 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, els Serveis d'Informació i Atenció a les Dones formen part de la Xarxa d'Atenció i Recuperació Integral per a les dones que pateixen violència masclista. Concretament, l'article 56 estableix que:

1. Els serveis d'informació i atenció a les dones són serveis d'informació, assessorament, primera atenció i acompanyament, si escau, amb relació a l'exercici dels drets de les

dones en tots els àmbits relacionats amb la seva vida laboral, social, personal i familiar.

2. Els serveis d'informació i atenció a les dones, en tot cas, s'han de coordinar amb els serveis d'atenció especialitzada i han de dinamitzar i impulsar la coordinació i la col·laboració amb tots els agents comunitàris, especialment amb els grups i les organitzacions de dones.

3. Els serveis d'informació i atenció a les dones es destinen a totes les dones, especialment les que pateixen situacions de violència masclista.

Alhora, l'article 9 també estableix:

Actuacions d'informació i de sensibilització social

1. Les administracions públiques de Catalunya han d'impulsar i desenvolupar periòdicament actuacions informatives i estratègies de sensibilització social destinades a prevenir i eliminar la violència masclista.

2. Les actuacions d'informació tenen per objecte donar a conèixer:

a) Els drets de les dones que pateixen situacions de violència masclista o que es troben en risc de patir-ne, tipificades per aquesta llei i tota la legislació aplicable, i també els mitjans d'identificació d'aquestes situacions.

b) Els serveis disponibles d'assistència i protecció, i els de recuperació i reparació, destinats a les dones que han patit o pateixen violència masclista.

c) Els deures de la ciutadania, del personal al servei de les administracions públiques de Catalunya i

d'agents socials davant del coneixement o risc de concurrència de situacions de violència en els àmbits familiar, laboral, docent, veïnal i social, en general.

3. Per a dissenyar i distribuir la informació a què fa referència aquest article s'han d'atendre les particularitats territorials, culturals, religioses, econòmiques, sexuals i personals de la població.

Les actuacions d'informació i de sensibilització social contra la violència masclista s'han de dur a terme de manera que es garanteixi l'accés universal a aquestes actuacions, tenint en compte les situacions personals i socials que puguin dificultar-ne l'accés. Aquestes actuacions s'han d'oferir en format accessible i comprensible i s'ha de garantir l'ús de les modalitats i les opcions de comunicació que siguin necessàries.

Les actuacions de sensibilització tenen com a objectiu modificar els mites, els models, els prejudicis i les conductes amb relació a les dones i la violència masclista, i han de recollir els elements següents:

- a) Presentar el fenomen com a multidimensional.
- b) Emmarcar el fenomen en la distribució desigual de poder entre dones i homes.
- c) Fer visibles els models agressius vinculats a la masculinitat tradicional i les conductes passives o subordinades tradicionalment vinculades als valors femenins.
- d) Diferenciar l'origen i les causes de la violència masclista dels problemes concrets afegits que puguin afectar els agressors, com alteracions mentals, toxicomanies i alcoholisme, i de determinats nivells

culturals, estatus socioeconòmic i procedència cultural.

- e) Presentar les dones que han patit violència masclista com a persones que han pogut activar els recursos propis i superar les situacions de violència.

L'article 10 estableix:

Actuacions de les administracions públiques

1. Les administracions públiques de Catalunya han de desenvolupar les accions necessàries per a detectar i identificar situacions de risc o d'existència de violència masclista.
2. Les administracions públiques de Catalunya han d'establir línies de suport destinades a l'organització i l'execució de les activitats de prevenció que estableix aquesta llei.

OBJECTIUS

L'acció comunitària dels PIADS té l'objectiu fonamental de contribuir a l'apoderament i enfortiment ciutadà sensibilitzant la població en general – les dones en particular –, sobre situacions de desigualtat i discriminació que tenen el seu origen a les desigualtats en les relacions de gènere (violències masclistes, discriminació laboral, desigual conciliació de la vida personal, familiar i laboral, etc.), així com donar a conèixer i visibilitzar el saber, la història de les dones i la seva contribució a la història de la ciutat.

Oferir a les dones i a la ciutadania en general diferents espais de reflexió i debat per tal de contribuir a la millora de les condicions socials i de vida de

les dones i per assolir l'equitat de gènere a la ciutat de Barcelona.

Treballar conjuntament amb els grups de dones i el Consell de Dones de cada districte –en coordinació amb el Consell de Dones de Barcelona– per tal de reconèixer, visibilitzar i valorar el saber de les dones i les seves aportacions al conjunt de la societat.

Participar en plans comunitaris i de barri per tal de promocionar la transversalitat de gènere en les actuacions municipals a nivell comunitari, en coordinació amb els departaments municipals que tenen competència en matèria comunitària.

Tenir en compte en la programació de les activitats les línies estratègiques de la regidoria de Cicles de vida, Feminismes i LGTBI i de cada districte, desenvolupades a través del Pla d'Actuació Municipal, i els diferents Plans d'Actuació dels districtes.

Donar resposta a necessitats emergents de les dones de la ciutat i dels districtes en coordinació amb altres departaments municipals.

Posar en marxa projectes, accions de sensibilització, prevenció i formació en col·laboració i coordinació amb el moviment associatiu del territori per tal d'assolir la presa de consciència de les discriminacions de gènere i treballar per una ciutat lliure de violències masclistes.

Potenciar, col·laborar en el desenvolupament d'estratègies i donar suport a les accions específiques de prevenció, sensibilització i detecció precoç de situacions de discriminació i de violència vers les dones.

Col·laborar en activitats i en el desenvolupament d'estratègies i programes preventius i de sensibilització encaminats a aconseguir la nul·la tolerància a la violència que siguin promoguts, o amb el vist i plau, del Departament de Feminismes i LGTBI.

Desenvolupar i organitzar activitats de sensibilització al voltant de la celebració de les diades més importants a nivell internacional, com ara el 8 de març o el 25 de novembre en coordinació amb els districtes i amb el vistiplau del Departament de Feminismes i LGTBI.

Garantir, des del treball comunitari dels PIAD incloent propostes d'accions que calgui implementar amb els actors educatius, monitors de lleure i altres actors clau mitjançant la formació per tal de millorar la detecció de situacions de violències masclistes en els seus àmbits d'actuació, tot coordinant les actuacions amb la Xarxa d'Escoles que depèn del Departament de Feminismes i LGTBI.

També forma part del treball comunitari dels PIAD:

- la prevenció primària de violències masclistes en la població en general, especialment entre els joves, i
- la promoció de la transversalitat de gènere en les accions comunitàries a nivell municipal, per tal d'incloure a l'agenda comú:
- els temes que més afecten, que són d'interès per a les dones, o bé que visibilitzen la seva aportació a la societat,
- els temes que promouen entre els homes nous models igualitaris de masculinitat i

- la divulgació dels avanços més importants en matèries jurídica, social, científica, etc., per aconseguir la justícia de gènere, així com la contribució de les dones a la societat, amb la finalitat de sensibilitzar la població en general, i les dones en particular.

ACTUACIONS

1) Acció comunitària dels PIAD

Els Punts d'Informació i Atenció a les Dones (PIAD) es conceben com a un recurs comunitari que ha de guanyar incidència a través de la seva participació en espais, projectes i equipament comunitaris. Actualment, els PIAD participen activament en plans i taules comunitaris, desenvolupen treball comunitari amb entitats (especialment per activitats de sensibilització), i coprodueixen activitats amb equipaments de proximitat (centres cívics i altres).

2) Actuacions transversals i projectes comunitaris de gènere amb districte

Una de les línies d'actuació de la Direcció de Feminismes i LGTBI té com a finalitat donar suport i assessorament al voltant del 8 de març i el 25 de novembre a cada un dels districtes de la ciutat, alhora que per tal d'impulsar accions i projectes amb perspectiva de gènere, que donin resposta a les necessitats i les demandes detectades en àmbit territorial. Molts d'aquests projectes tenen una clara mirada comunitària des de la transversalitat.

Aquestes intervencions permeten avançar en la introducció de la pers-

pectiva de gènere en diversos àmbits d'actuació, i en la implementació de la Mesura de Govern de violència i el Pla Estratègic contra la prevenció del sexisme.

Exemples de les intervencions comunitàries que s'han i s'estan desenvolupant amb els districtes des de la Direcció de Serveis de Feminismes i LGTBI: Les taules de dona als barris de Ciutat Vella; promoure la participació de les dones grans i treballar per a la detecció de situacions de violència masculista entre aquest col·lectiu (Eixample); dinamització en àmbit de districte del projecte Wikidones (Les Corts); les Xarxes de suport laboral: iniciativa que neix amb l'objectiu de donar recursos a les diferents entitats i associacions del consell de dones del districte d'HortaGuinardó; el projecte participatiu «Constructores de ciutat» (aquest és un projecte que treballa la participació i l'apoderament de les dones a través de la recollida de les aportacions de les dones en la defensa dels drets bàsics com l'alimentació, la salut, l'educació, la cultura i la participació política i comunitària a Sant Andreu i Nou Barris), projecte Dona i Esport: tallers realitzats conjuntament amb els CAP de cada Districte adreçats a dones amb malalties feminitzades i/o diferents malestars associats als rols tradicionals de gènere, per tal de treballar, a través del moviment i la consciència corporal la millora de la simp-tomatologia i la pròpia xarxa.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Direcció de Feminismes i LGTBI

CRONOGRAMA

Anys	Fites
2018	Consolidació del treball comunitari dels PIAD i inici de la implementació de noves línies d'acció comunitària.
2019	Implementació de noves línies d'acció comunitària: treball amb entitats i associacions mixtes clau de cada territori.
2020	Implementació de noves línies d'acció comunitària: treball amb entitats, associacions i col·lectius de dones clau de cada territori.
2021	Implementació de noves línies d'acció comunitària: treball per a generar i potenciar els espais de relació i xarxa de dones des de la seva naturalesa.
2022	Implementació noves línies d'acció comunitària: treball amb la xarxa de serveis i associacions generals amb col·lectius mixtos.

INDICADORS

Reunions de coordinació per a l'organització d'activitats comunitàries

- Nombre de reunions amb entitats d'associacions de dones.
- Nombre de reunions per a taules i plans comunitaris.
- Nombre de reunions d'altres xarxes.
- Nombre de reunions a nivell de Districte.
- Nombre de reunions d'equipaments municipals per a l'organització d'activitats.
- Nombre de reunions del Consell de Dones.

Xerrades per al públic en general

- Nombre de xerrades jurídiques.

- Nombre de xerrades sobre prevenció i sensibilització en violència masclista.

- Nombre de xerrades de perspectiva de gènere.

Activitats de sensibilització (sessions informatives PIAD)

- Nombre de d'activitats de sensibilització: recull de totes aquelles activitats que s'organitzen (teatre, tastets de tallers, cine fòrum...)

Total tallers organitzats: Tastet PIAD

Sessions formatives en funció de la temàtica adreçades a professionals

- Nombre de sessions formatives jurídiques.
- Nombre de sessions formatives sobre violència.

— Nombre de sessions formatives sobre perspectiva de gènere.

— Nombre de sessió formatives comunitàries.

— Nombre de sessió formatives sobre el dispositiu municipal d'atenció a les dones.

Actes organitzats o vinculats a les diades del 8 M, 25 N i altres.

— Nombre d'activitats el 25 de novembre.

— Nombre d'activitats el 8 de març.

— Nombre d'activitats al voltant del dia de la salut de les dones.

Relacions i col·laboracions

— Nombre de relacions estables amb Districte, Salut, Educació, etc.

— Nombre de relacions noves amb Districte, Salut, Educació, etc.

— Nombre de d'entitats i associacions de dones amb les que s'estableixen relacions de col·laboració noves.

— Nombre de d'entitats i associacions de dones amb les que s'estableixen relacions de col·laboració estables.

Dades globals del servei:

— Nombre de participants a les activitats comunitàries

— Nombre de demandes rebudes totals: amb resposta o no

— Nombre de demandes rebudes noves: amb resposta o no

— Nombre de territoris amb intervencions noves

— Nombre de territoris amb intervencions estables

— Nombre d'equipaments municipals diferents amb intervencions comunitàries

Difusió del servei:

— Nombre d'entrevistes/articles amb mitjans de comunicació (inclou els articles en premsa o similars, programes de ràdio, BTV)

— Nombre de participació en congressos/actes

PROJECTE 10. Programa Convivim Esportivament

JUSTIFICACIÓ

Sorgeix com a resposta a la manca d'activitats esportives accessibles econòmicament per als infants i joves de les escoles i instituts dels barris de la Zona Nord de Nou Barris i a la desaparició o debilitat de les entitats esportives de la zona.

En aquest marc d'actuació per a garantir l'accessibilitat a la pràctica esportiva de tota la població escolar i, vist l'èxit d'una primera acció al Districte de Nou Barris, en aquell moment nomenada «L'esport ens fa iguals», l'Ajuntament decideix ampliar aquesta actuació a la resta de la ciutat i així neix el Programa «Convivim Esportivament», presentat com a Mesura de Govern al Plenari Municipal el juny de 2012.

OBJECTIUS

El Programa s'articula en dues línies d'actuació, que comparteixen un objectiu comú: «fomentar la integració i la cohesió social a través de la promoció de la pràctica esportiva de qualitat entre nens, nenes i joves de la ciutat que es trobin en situacions de risc d'exclusió social». I tenen com a objectius generals:

- Afavorir l'accés de nens, nenes i joves a una pràctica esportiva de qualitat i generadora de valors compartits, independentment de la condició socioeconòmica, l'origen o el gènere.
- Potenciar accions i línies de treball comunitàries i d'entorn, a través de l'esport, enfocades a apoderar els agents del territori; xarxa esportiva i educativa, famílies i joves, per lide-

rar la transformació de les dinàmiques d'exclusió.

ACTUACIONS

Línies d'actuació

- 1) «Aprenem esportivament», adreçat a població escolaritzada, i que es desenvolupa en centres educatius de primària i secundària en horari no lectiu, amb l'objectiu principal de garantir l'accés a una pràctica esportiva de qualitat i generadora de valors.
- 2) «Eines per la Convivència» dirigit a aquells adolescents i joves que s'han desvinculat del procés educatiu o que es troben en situació de risc d'exclusió social. També potencia accions i línies de treball comunitàries.

Per aconseguir-ho és bàsic que el programa tingui impacte en els següents àmbits més directament: família, escola i entorn, alhora que tenen incidència i protagonisme en la pròpia activitat. De manera indirecta, la intervenció també pretén produir sinèrgies entre els propis àmbits.

En el si de l'actuació hi ha una acció que cal destacar amb els adolescents i joves participants, consistent en possibilitar als nois a formar-se com a tècnics esportius a través de cursos homologats d'iniciació a tècnic esportiu (CIATE) o formar-se com a Tutor de Joc (àrbitres) de les competicions esportives escolars de la ciutat de Barcelona.

Durant el curs 2016-2017, el programa Convivim Esportivament ha comptat

amb 2.571 participants (664 adolescents en el pla d'eines per la convivència i 1.907 nens en el pla Aprenem Esportivament). D'aquest total de 2.571 participants, 1.311 han estat nois i 1.260, noies.

Actualment té presència en tots els districtes de la ciutat a excepció de Sarrià-Sant Gervasi, destaquen en xifres de participació els districtes de

Sant Martí, Nou Barris, Sants-Montjuïc i de Ciutat Vella. El major nombre de participants al programa dona als barris de les Marines (a Sants-Montjuïc), Ciutat Meridiana (a Nou Barris) o Besos-Maresme (a Sant Martí).

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

IBE

CRONOGRAMA

Anys	Fites
2018-2019	<p>Consolidació de la Unió Esportiva de la Marina com a nou agent esportiu del barri.</p> <p>Enfortiment de l'AE Pablo Picasso de Ciutat Meridiana com a agent esportiu.</p> <p>Consolidació dels joves dels barris com a monitors del programa.</p> <p>Creació de la lliga de criquet femení i masculí.</p> <p>Ampliació dels punts d'skate on els joves dels barris participen i s'organitzen a l'entorn del 3styleBcn (competició d'skate).</p> <p>Incorporar l'avaluació des de Salut Pública.</p>
2019-2020	<p>El 30 de setembre del 2019 s'acaba el conveni.</p> <p>Per tant, la fita serà regularitzar la situació contractual d'aquest servei per mantenir-lo.</p>

INDICADORS

Nombre de persones participants a Eines per la Convivència i Aprenem Esportivament per districtes i gènere.

Nombre de grups per activitat.

Nombre de participants als tallers de famílies.

Nombre de formacions i de persones formades durant el curs.

Nombre d'escoles on es realitzen els projectes d'Aprenem.

Nombre de participants a les lliguetes de joves com poden ser la lliga de futbol, de criquet i d'es skate.

Nombre d'assistents a la festa del Convivim.

PROJECTE 11. Programa d'enfortiment econòmic d'agrupacions i associacions

JUSTIFICACIÓ

El programa vol fer atenció, de forma col·lectiva, a les necessitats individuals de les associacions per fomentar l'enfortiment de la seva capacitat financera i millorar la seva autonomia econòmica.

Els eixos d'enfortiment passen per:

- La sostenibilitat econòmica, amb finançament estratègic, implicació de la base social, activitats econòmiques i gestió de tresoreria preventiva, avaluant l'impacte i l'ús eficient dels recursos.
- Diversificació del finançament: cercant noves vies de finançament, amb gestió de la dependència financera, donant suport a la gestió del finançament públic i identificant noves alternatives al finançament públic.
- Patrimoni i espais associatius: valorant la importància del balanç, analitzant les oportunitats del marc legal, herències, millores de locals, etc. i desenvolupant el coneixement i implicacions dels espais, la propietat, els lloguers, les cessions...
- Amb comunicació i transparència: informant del marc normatiu, potenciant la cultura de la transparència i la millora de les memòries, amb estratègies de comunicació i aprofitant les potencialitats de les TIC.
- Fiscalitat: amb l'actualització de normes fiscals, cercant les millors estratègies fiscals per a l'associació, amb acompanyament a la gestió fiscal i la relació amb les gestories.

— Cercant economies d'escala per aconseguir estalvis intra i extraorganitzatius (com ara organitzant xarxes), i amb una gestió col·lectiva de serveis.

OBJECTIUS

L'objectiu que es persegueix és dissenyar i implementar un programa d'enfortiment econòmic adreçat inicialment a una vintena d'associacions de diferents àmbits d'actuació, realitzant prèviament un mapatge d'agrupacions, xarxes i clústers d'associacions, i una detecció de necessitats formatives i d'acompanyament, per a un grup d'una quinzena d'associacions, que constituïran la prova pilot.

El programa se centra en enfortir col·lectivament les entitats (agrupacions d'associacions), generant oportunitats de col·laboració i treball conjunt i potencials economies d'escala.

ACTUACIONS

Prova pilot:

S'han seleccionat 15 associacions que responen a diferents sectors d'activitats, famílies, salut, discapacitat, acció comunitària i veïnal, ambiental, protecció d'animals, comerç, drets socials i civils, inserció sociolaboral i cultural.

Es contempla la dimensió de l'entitat, amb un grup de 10 associacions petites i cinc de mitjanes, i els anys de constitució, amb una entitat amb més de 35 anys de trajectòria, sis associacions amb uns 15 anys de recorregut i la resta creades després del 2010.

Finalitzada la diagnosi i identificades les agrupacions d'associacions per treballar eixos d'enfortiment, es duran a terme les accions d'enfortiment econòmic consistents en:

Tallers formatius.

Taller participatiu d'intercanvi d'experiències.

Mentoria entre associacions.

Acompanyament individual i grupal per a la millora organitzativa.

Tutorials pràctics.

Desenvolupament de les TIC.

Suport a equips organitzatius i quadre de comandament.

Derivació a altres recursos (Torre Jusana, Xarxanet...).

Altres pendents de definir en funció de les diagnosis realitzades.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Programa impulsat des de l'àmbit de l'economia cooperativa social i solidària, en col·laboració amb la Direcció de Serveis d'AC.

PROJECTE 12. Model d'intervenció integral cooperatiu per a col·lectius en situació de risc com a proposta de política pública

JUSTIFICACIÓ

Des de l'Economia Social i Solidària, que posa la vida al centre, volem explorar un model d'intervenció dirigit a persones en situació de vulnerabilitat social, a partir d'una atenció integral de necessitats relatives a la renda, juntament amb la cobertura de necessitats bàsiques i de generació de xarxa, donat que són tres factors explicatius de l'exclusió/inclusió social. Una atenció holística permet garantir resultats més sòlids i consolidats.

OBJECTIUS

Oferir respostes col·lectives a necessitats individuals a partir de la detecció de necessitats amb les persones a qui dirigim la intervenció, i la generació de respostes col·lectives.

Facilitar un entorn socioempresarial des d'on atendre aquestes necessitat.

Apoderar i promoure l'autonomia de les persones ateses perquè duguin a terme el projecte socioempresarial

Treballar per a la sostenibilitat econòmica, comunitària i social del projecte

Promoure el treball transversal entre àrees per a garantir l'atenció integral.

ACTUACIONS

- Desenvolupar una fase preliminar consistent en una exploració de necessitats amb el col·lectiu a qui es dirigeix la intervenció i dissenyar una proposta de projecte socioempresarial que permeti l'atenció integral de les necessitats detectades.

- Seleccionar les persones que participaran en el projecte socioempresarial i fer la formació necessària al voltant del fet cooperatiu, la governança compartida i la professionalització de l'activitat econòmica que calgui desenvolupar.
- Elaborar un estudi de viabilitat del projecte socioempresarial que contingui un estudi de mercat i un estudi econòmic-financer, conjuntament amb les persones a qui es dirigeix la intervenció.
- Posar en marxa el projecte socioempresarial, formalitzant la forma jurídica amb les persones a qui es dirigeix la intervenció.
- Contractar l'equip tècnic que durà a terme l'acompanyament a aquestes persones per a la posada en marxa i impuls del projecte socioempresarial integral.
- Donar el suport i facilitar la consolidació del projectes socioempresarial, des de la transversalitat de les àrees implicades, promovent l'autonomia de les persones participants en la intervenció.
- Generar comunitat entre les persones que participen en la intervenció perquè esdevinguin el col·lectiu necessari per a consolidar el projecte socioempresarial.

- Promoure les relacions, aliances i col·laboracions necessàries amb el territori on s'insereix el projecte socioempresarial, amb els agents del sector econòmic de l'activitat que es duu a terme i amb el col·lectiu origen de les persones participants.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

- Barcelona Activa
- Drets Socials
- Acció Comunitària

CRONOGRAMA

Anys	Fites
2018	<p>Treballar per a la viabilitat socioeconòmica, social i comunitària dels dos pilots en curs: Cooperativa Alencop i Cooperativa Diomcoop.</p> <p>Treballar per a l'autonomia de les persones implicades en els pilots esmentats.</p> <p>Consolidar el model d'intervenció com a proposta de política pública.</p> <p>Generar els acords, espais i circuits necessaris per a l'acció transversal entre àrees municipals.</p>
2019	<p>Consolidar els projectes pilots Cooperativa Alencop i Cooperativa Diomcoop.</p> <p>Dotar de recursos necessaris al Model d'Intervenció per a esdevenir política pública.</p> <p>Explorar i iniciar nous pilots amb persones de col·lectius en situació de vulnerabilitat social, amb l'acord i complicitat de Drets Socials i Acció Comunitària.</p>
2020	Consolidar el Model d'Intervenció.

77

**Direcció de Serveis
d'Acció
Comunitària**

Pla Municipal
d'Acció Comunitària
2018-2022

INDICADORS

- Viabilitat econòmica, social i comunitària dels projectes socioempresarials.
- Nombre de persones inserides social i laboralment, amb noves competències socioempresarials.
- Sistema de treball transversal amb les àrees implicades.
- Col·lectius participants al model d'intervenció.

ELS PROJECTES TRACTORS DEL PMAC

**Projectes impulsats
per la secretaria tècnica**

PROJECTE 1. Suport a l'associacionisme

La connexió entre la política institucional i la vida associativa a la ciutat és molt extensa. Gairebé totes les àrees, sectors, serveis i departaments mantenen relacions amb entitats i associacions a les quals donen suport i amb les quals interactuen, negocien o desenvolupen projectes conjuntament. La part principal d'aquests suports es materialitza a través de les diverses convocatòries de subvencions. Però la facilitació de l'autonomia associativa ha d'anar més enllà de la mera transferència de recursos monetaris cap al món associatiu. Calen més instruments a part dels directament monetaris per facilitar, des de la política pública, el coneixement, reconeixement i l'autonomia del món associatiu de la ciutat.

No menys important resulta la coherència i l'alineament de criteris municipals en la relació amb el món associatiu. La diversitat de canals de comunicació, suport i cooperació entre l'ajuntament i les associacions de la ciutat fa necessari establir a la part municipal certs principis i estratègies de treball compartides i comunes.

Finalment, cal destacar l'oportunitat que s'obre quan, des de diverses instàncies municipals, es poden articular els suports diversos, optimitzant recursos i ampliant l'eficàcia d'aquests.

OBJECTIUS

Facilitar la gestió autònoma de recursos i projectes per part del món associatiu de la ciutat.

Reconèixer i visibilitzar els projectes associatius i comunitaris que es desenvolupen a la ciutat, i propiciar l'en-

xarxament i l'acció conjunta entre els projectes que es desenvolupen.

Dotar l'Ajuntament dels instruments que propiciïn un coneixement ampli i actualitzat de la realitat associativa.

Dotar l'Ajuntament dels instruments que facilitin una relació àgil i eficaç amb les associacions de la ciutat.

Generar espais intramunicipals que propiciïn la coherència i l'alineament de criteris municipals en la relació amb el món associatiu.

ACTUACIONS

Les actuacions d'aquest pla de suport gira al voltant de cinc projectes que aixopluguen la diversitat d'actuacions concretes que es volen desenvolupar.

1. Espai Torre Jussana. Casal de les associacions de Barcelona.
2. Associa't.
3. Energies Comunitàries.
4. Fitxer General d'Entitats Ciutadanes i Mapa de l'AC.
5. Redisseny de les convocatòries de subvencions.

1. Espai Torre Jussana: casal de les associacions de Barcelona

A demanda del sector associatiu de la ciutat, s'han iniciat els treballs per reconvertir el Centre de Serveis a les associacions Torre Jussana en l'Espai de les Associacions de Barcelona. L'Ajuntament ha signat un conveni de gestió cívica amb el Consell d'Associacions

de Barcelona (CAB), que implica un canvi en el model de gestió.

El nou model de gestió ja s'ha començat a construir, i està previst que sigui totalment operatiu al llarg de l'any del 2018.

A la nova Torre Jussana, les associacions decideixen el disseny dels serveis i activitats que volen realitzar, reforçant així l'autonomia buscada pel món associatiu i reconeguda per la institució. L'Ajuntament farà el seguiment de l'acord de gestió cívica i vetllarà especialment pel desenvolupament d'un model de governança del l'Espai TJ que garanteixi un funcionament transparent, democràtic i inclúsiu de la diversitat associativa de la ciutat. El model de construcció de la governança de TJ s'articula amb un sistema d'indicadors que avaluï i orienti aquests fonaments i que siguin catalitzadors de l'Acció Comunitària a Barcelona.

2. Associa't

El projecte Associa't neix l'any 2016 a partir del canvi produït a la Mostra d'Associacions de La Mercè. En un primer moment, l'Associa't neix com a alternativa a la Mostra i es concentra en l'activitat festiva durant les festes de La Mercè. Des d'aquell moment ha evolucionat tot incorporant una mirada més àmplia que ja no es vol concentrar únicament en el calendari festiu, i persegueix enfortir la realitat associativa de la ciutat des d'altres punts de vista: millorar les capacitats comunicatives i d'incidència social de les entitats, enxarxar projectes associatius de manera continuada i, en general, treballar tots aquells aspectes que han d'enfortir les associacions de Barcelona en

tant que actius comunitaris de la ciutat.

La festa de l'Associa't

D'acord amb la demanda de moltes federacions, a la primavera del 2016 es va estudiar, conjuntament amb el sector associatiu, la conveniència d'introduir un canvi profund en el model de la Mostra d'Associacions de Barcelona, que se celebrava a la plaça de Catalunya coincidint amb les festes de La Mercè. Finalment es va optar per un canvi radical de projecte i es va donar pas a una nova manera de ser presents i participar a La Mercè per part de les associacions de la ciutat: l'Associa't a la festa.

A l'Associa't a la festa de La Mercè 2016 van participar tantes o més entitats i més persones que a les darreres Mostres d'associacions. El canvi de model ha estat avaluat en les seves dues primeres edicions (Mercè 16 i Mercè 17), i de les valoracions obtingudes es desprèn una gran acceptació per part de les associacions.

L'èxit de la proposta, que caldrà calibrar amb més rigor en les properes edicions, ha donat lloc a l'impuls d'un nou projecte de suport al món associatiu: l'Associa't, que busca mantenir un contacte permanent, al llarg de tot l'any, amb les entitats que participen a «la festa» per tal de treballar conjuntament certs aspectes de millora i enfortiment de les entitats.

Associa't a la Comunicació

La voluntat d'anar molt més enllà de l'Associa't a la festa per generar altres processos d'enfortiment de les associacions és el que duu a posar en

marxa l'any 2017 el programa Associem-nos a la comunicació, enfortim l'acció comunitària. L'objectiu és donar continuïtat al model comunicatiu experimentat a l'Associa't a la festa, estenent-lo a més entitats i ampliant les seves fites amb noves activitats que generin dinàmiques de relació associativa i d'apoderament comunitari a la ciutat.

D'aquesta manera, el projecte Associa't ha aconseguit integrar i ampliar els objectius inicials de l'Associa't a la festa i a hores d'ara està desenvolupant una programació d'activitats de manera permanent –al llarg de tot l'any– amb la missió d'incrementar **el potencial de transformació social que tenen les entitats a partir de la utilització de les eines de la comunicació comunitària.**

3. Energies Comunitàries

Aquest projecte neix amb la voluntat d'enfortir els projectes comunitaris de la ciutat, afavorir-ne l'articulació i promoure el valor de la seva tasca per al bé comú.

Els seus objectiu són:

Visibilitzar. Conèixer la diversitat d'agents que fan acció comunitària a la ciutat (col·lectius, entitats, professionals, plataformes, equips, serveis, etc.). Apropar-nos a i relacionar-nos amb el màxim de diversitat de contextos i col·lectius que fan acció comunitària per fer-los visibles.

Connectar. Crear uns espais de trobada, coneixement i connexió entre tota aquesta diversitat que d'altra manera no existirien.

Generar coneixement. Cocrear metodologia i generar coneixement sobre l'organització comunitària a partir dels interessos i inquietuds de les pròpies energies comunitàries.

4. Fitxer General d'Entitats Ciutadanes i Mapa de l'Acció Comunitària (FGEC i MAC)

El Fitxer General d'Entitats Ciutadanes és l'instrument de caràcter relacional, administratiu i de coneixement entre l'Ajuntament de Barcelona i les entitats ciutadanes i grups de fet de Barcelona. Té com a finalitats:

- 1 Conèixer l'activitat associativa que es fa de manera organitzada a la ciutat per facilitar polítiques eficaces de promoció.
- 2 Facilitar la incorporació d'entitats a processos participatius, òrgans de participació, audiències públiques i consultes ciutadanes regulats en el Reglament de Participació Ciutadana.
- 3 Facilitar les relacions administratives entre l'Ajuntament i les entitats.
- 4 Facilitar el treball i gestió municipal i l'autogestió de les entitats.
- 5 Promoure l'estudi de la realitat del món associatiu.

El nou Reglament de Participació Ciutadana contempla la creació d'una nova normativa del Fitxer que permetrà agilitzar la inscripció i l'actualització. També facilitarà la transparència de les relacions ajuntament-entitats. Junament amb el Fitxer i depenent d'ell es crea el Mapa d'Entitats i l'Acció Comunitària de Barcelona.

El Mapa d'Entitats i l'Acció Comunitària de Barcelona és una eina col·lectiva impulsada per la DAC que pretén visualitzar el teixit social de la ciutat, amb l'objectiu que sigui un mapa inacabat, en constant evolució i identificatiu de l'impacte del món social i participatiu a la nostra ciutat. El Mapa s'alimenta de diverses bases de dades que es relacionen amb el Fitxer General d'Entitats Ciutadanes de Barcelona, amb la voluntat de:

Posar a l'abast dels ciutadans i entitats una eina de coneixement que permeti apropar-los a la realitat social i comunitària a la ciutat.

Que les entitats es facin seu el Mapa, que sigui una plataforma de coneixement útil i representativa del món associatiu i l'acció comunitària emergent, patrimoni emblemàtic de la nostra ciutat.

Visualitzar territorialment els actius de la ciutat, que es puguin impulsar accions allà on es detectin potencials i oportunitats d'iniciatives comunitàries i socials als barris.

5. Redisseny de les convocatòries de subvencions

El nou marc estratègic de la Direcció d'Acció Comunitària requereix reorientar i revisar les convocatòries de subvencions que hi ha a la DAC. Fer un anàlisi de l'organització de la convocatòria, els criteris de valoració, metodologia, eines, l'avaluació de projectes i els corresponents seguiments i acompanyaments posteriors.

En destaca especialment la detecció/identificació de projectes singulars d'acord amb les línies estratègiques

de la Direcció d'AC, la creació d'un grup de treball a la DAC amb un objectiu general d'organitzar el procés de manera més efectiva així com enriquir el debat sobre subvencions i afegir un plus de fiabilitat al procés de lectura, valoració i atorgament.

En paral·lel a aquest procés hem desenvolupat una eina que permet una anàlisi a fons de quins projectes i entitats subvencionem, extreure propostes i línies de treball.

Aquest redisseny i millora del procés de la convocatòria contempla canvis a mig i llarg termini però també una reflexió estratègica per incidir en el moviment associatiu de la ciutat i repensar alhora la convocatòria de subvencions, com ara incloure la plurianualitat en alguns projectes, la qual cosa facilitarà la sostenibilitat d'aquells que considerem interessants o estratègics.

La voluntat és passar d'una visió administrativa del procés de subvencions a una altra de més estratègica, vinculada al marc referencial-estratègic de la DAC.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Direcció de Serveis d'Acció Comunitària

CRONOGRAMA

Anys	Fites
2018	Posada en marxa de la nova Torre Jussana. Nova organització de la convocatòria de subvencions. Creació d'un espai intramunicipal sobre associacionisme.
2019	Consolidació del nou Espai Torre Jussana. Ple desenvolupament de la usabilitat del FGEC i del MAC.

INDICADORS

Nombre d'entitats amb les que ens hem relacionat a través dels diferents projectes.

Nombre d'usuaris del Fitxer i el Mapa.

Nombre d'àrees, serveis i departaments que participen a l'espai intramunicipal sobre associacionisme.

Nombre d'entitats d'usuàries de Torre Jussana i l'espai de governança de l'equipament.

PROJECTE 2. Els casals de barri com a motors de l'AC

JUSTIFICACIÓ

En l'actualitat Barcelona disposa de 35 casals de barri, una xifra en augment atesos els projectes que hi ha en procés de construcció/licitació. Es tracta d'un tipus d'equipament molt inespecífic que acaba acollint una gran varietat d'activitats difícils d'encabir en un àmbit concret d'actuació municipal: són centres culturals?, seus associatives?, espais per a la realització de tallers?...

Sovint, l'obertura d'un casal de barri ha respost a dinàmiques i relacions de proximitat entre els districtes i el teixit associatiu dels barris; i ha estat la diversitat d'intencionalitats que ha adoptat aquesta relació la que ha permès explicar la diversitat de models i projectes de casal de barri.

Aquesta diversitat pot ser molt positiva si es manifesta a través d'una diversitat de projectes de casal, però sovint passa que la definició del «projecte de casal» no ocupa un espai central en el debat sobre què ha de ser un casal de barri. Es parla poc de projecte, per exemple, en relació amb la importància que va adquirint el debat pel que fa al model de gestió de l'equipament.

En tot cas, la missió compartida dels casals de barri ens parla de *la promoció de la ciutadania activa; de la col·laboració, el diàleg i la solidaritat entre els veïns del barri; de la participació del teixit associatiu en la gestió; de facilitar espais dotats d'infraestructures i recursos per a la participació i l'intercanvi entre els veïns i les veïnes i els col·lectius; i de procurar el desenvolupament inclusiu i el benestar*. Però l'ajuntament no disposa de gaires elements per a fer un seguiment efectiu d'aquesta missió; ni per orientar la presa de decisions a

l'hora valorar projectes o fer adjudicacions.

El creixement d'aquest tipus d'equipaments, acompanyat de les dificultats que sovint es presenten per discriminar entre potencials projectes en concurrència, la seva escassa visibilitat més enllà dels entorns de proximitat, o el dèbil enxarxament entre els diferents casals de barri de la ciutat, entre d'altres, són elements de diagnòsi que aconsellen la posada en marxa d'un projecte que miri de potenciar, de manera global i coherent, els casals de barri com a motors de l'acció comunitària als barris.

OBJECTIUS

- Dissenyar els instruments necessaris per a orientar la definició i avaluació de projectes de casal de barri: criteris per a la redacció de projectes funcionals dels equipaments, indicadors de seguiment de l'activitat, guies metodològiques al servei d'entitats gestores, etc.
- Donar suport a les entitats gestores dels casals de barri.
- Donar suport als districtes en la definició de projectes de casals de barri.
- Fer visible l'activitat dels casals de barri al conjunt de la ciutat.
- Dinamitzar la xarxa de casals de barri.

ACTUACIONS

- Elaboració d'un sistema d'indicadors d'avaluació dels casals de barri.

- ri com a equipament amb visió i missió comunitàries.
- Elaboració d'una guia metodològica per treballar la dimensió comunitària dels casals de barri.
- Elaboració d'una eina d'autoavaluació de la dimensió comunitària dels casals de barri.
- Elaboració d'un document de criteris per a la redacció de projectes funcionals de casals de barri.
- Dinamitzar la xarxa de casals de barri de la ciutat.

— Mantenir el web dels casals de barri de la ciutat.

— Construir una cartera de serveis de suport a districtes i entitats gestores.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Direcció de Serveis d'Acció Comunitària

85

**Direcció de Serveis
d'Acció
Comunitària**

Pla Municipal
d'Acció Comunitària
2018-2022

CRONOGRAMA

Anys	
2018	Redacció i presentació de la guia metodològica i l'eina d'autoavaluació. Elaboració del sistema d'indicadors.
2019	Construcció i presentació de la cartera de serveis. Redacció i presentació del document de criteris.

INDICADORS

Nombre de visites al Web dels casals de barri.

Aplicació del sistema d'indicadors.

Aplicacions de la guia d'autoavaluació.

PROJECTE 3. Plans i processos comunitaris

JUSTIFICACIÓ

Els Plans de Desenvolupament Comunitari tenen una trajectòria de més de 20 anys a la ciutat. Cofinançats per la Generalitat i l'Ajuntament, són processos que procuren incorporar la diversitat d'agents comunitaris als barris (entitats i ciutadania activa, professionals i serveis, i a la mateixa administració), a una estratègia compartida d'intervenció al territori basada en els principis i finalitats de l'acció comunitària. De fet, durant molt de temps, s'ha produït una associació directa entre Acció Comunitària i PDC, fent ambdós conceptes gairebé intercanviables.

Tot i la seva trajectòria en el temps, la diversitat d'agents i contextos socials i territorials, i les dificultats que sovint apareixen per donar continuïtat a certs projectes, les administracions que hi donen suport aposten per la continuïtat d'aquest model d'intervenció comunitària, i la seva ampliació a més barris de la ciutat.

Amb tot, l'aposta per la continuïtat no pot obviar la necessitat de repensar alguns del PDC existents ni limitar-ne l'ampliació a la reproducció d'uns models i arquitectures estàndards que poden no respondre sempre de manera adient a la varietat de contextos existents: cal avaluar els projectes, fer-los créixer i ampliar-ne les capacitats, incorporar noves maneres de treballar, nous actors i actius comunitaris als barris, i noves finalitats.

Si parlem de Plans i Processos de Desenvolupament Comunitaris (PPDC) és precisament per ampliar la mirada estratègica i metodològica del que poden representar les intervencions comunitàries integrals als barris; que no sempre

podran respondre a una mateixa arquitectura institucional i comunitària. El que sí que han de compartir tots els PPDC és la voluntat de focalitzar la seva intervenció en un territori delimitat, tot sumant-hi la màxima diversitat possible d'actors. Allò que pot variar entre uns i altres són els agents promotors, els lideratges i les estratègies de treball.

OBJECTIUS

Ampliar i consolidar la xarxa actual de PDC tot incorporant nous processos comunitaris de base territorial

Seguiment tècnic dels PPDC i suports específics per a l'enfortiment i canvis d'estratègia comunitària.

Participació dels PPDC en els altres projectes paraigua del servei (Energies, Associa't...)

ACTUACIONS

Reunions de seguiment dels PPDC i de suport tècnic.

Espais de treball amb grups motors, taules i projectes dels PPDC per enfortir i millorar l'estratègia comunitària.

Espais de formació amb tècnics comunitaris i entitats gestores.

Espais d'intercanvi entre PPDC.

Generació d'instruments i indicadors d'avaluació dels PPDC.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Direcció de Serveis d'Acció Comunitària

CRONOGRAMA

Anys	Fites
2018	Posada en marxa de la xarxa de PPDC. Identificar 2 projectes transversals per al treball en xarxa. Modificació dels instruments de gestió i seguiment de la justificació de PPDC. Generar un instrument d'avaluació dels PPDC.
2019	Consolidar la xarxa de PPDC.
2020	Ampliar els PPDC a altres barris de la ciutat.

INDICADORS

Ampliació dels PPDC a altres barris.

Existència i consolidació de la xarxa.

Generació d'instruments d'avaluació per als PPDC.

87

**Direcció de Serveis
d'Acció
Comunitària**

Pla Municipal
d'Acció Comunitària
2018-2022

PROJECTE 4. Plans directors d'Acció Comunitària

JUSTIFICACIÓ

Fins ara, el desplegament de l'acció comunitària als barris s'ha basat molts cops en projectes impulsats per departaments i serveis diversos; no sempre amb una visió i una estratègia compartides sobre què és i com es fa AC. En part per mirar de revertir aquesta situació, el Pla d'AC proposa un marc conceptual comú per a tot l'Ajuntament i un seguit d'estratègies d'actuació que volen aixoplugar i donar coherència al conjunt de l'acció comunitària promoguda institucionalment. Els Plans directors d'acció comunitària han de ser l'instrument de planificació de la intervenció municipal en l'escala micro pel que fa a l'acció comunitària. En coherència amb el que es proposa en el marc conceptual i estratègic d'aquest PMAC, els plans directors d'acció comunitària han d'identificar, en un barri o conjunt de barris de la ciutat, el conjunt d'actors i actius comunitaris presents al territori, així com les oportunitats, els objectius i les estratègies d'intervenció. Els Plans directors estan pensats especialment per orientar la intervenció municipal especialment en aquells barris en què no s'estan desenvolupant plans o processos comunitaris, en què els projectes comunitaris són escassos, o en què els serveis de la política social i/o els equipaments de proximitat presents al territori són poc o gens actius a l'hora de treballar des d'una perspectiva comunitària.

OBJECTIUS

Disposar d'un instrument de planificació de la intervenció municipal en

matèria d'acció comunitària en escales micro: de barri, o petit conjunt de barris que poden compartir recursos i oportunitats.

ACTUACIONS

- Redacció i revisió de plans directors d'acció comunitària als barris.
- Acompanyament a la posada en marxa del plans directors de barri.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Direcció de Serveis d'Acció Comunitària.

CRONOGRAMA

Anys	Fites
2018	Redacció de tres plans directors.
2019	Posada en acció dels plans directors redactats l'any anterior. Redacció de tres plans directors nous.
2020	Posada en acció dels plans directors redactats l'any anterior. Redacció de tres plans directors nous.
2021	Posada en acció dels plans directors redactats l'any anterior. Redacció de tres plans directors nous. Revisió i actualització dels plans directors redactats el 2018.
2022	Posada en acció dels plans directors redactats l'any anterior. Redacció de tres plans directors nous. Revisió i actualització dels plans directors redactats el 2019.

89

**Direcció de Serveis
d'Acció
Comunitària**

Pla Municipal
d'Acció Comunitària
2018-2022

INDICADORS

Nombre de plans directors revisats i actualitzats.

Nombre de plans directors redactats.

Nombre de plans directors que s'han aplicat generant noves estratègies d'intervenció als barris.

PROJECTE 5. Pla pilot: Cap a la construcció d'un SCPS

JUSTIFICACIÓ

L'estratègia núm. 1 d'aquest Pla proposa la construcció d'un Sistema Comunitari de Polítiques Socials format pels serveis de la política social més presents al territori (més capil·lars), més estables i més connectats amb les condicions de vida de la població: en especial els serveis educatius, de salut i socials, connectats amb els equipaments culturals i de proximitat, i amb les polítiques de generació d'ocupació i d'economia social.

En la definició d'aquesta estratègia també s'apunta que la creació d'un SCPS a la ciutat representa una aposta institucionalment molt exigent i innovadora, la qual cosa ens fa pensar que cal un desplegament progressiu d'aquest sistema que, en una primera fase, s'haurà de fonamentar en la generació d'experiències pilot que puguin ser avaluades mentre es van desenvolupant els elements conceptuals, institucionals i metodològics que requerirà la plena implantació del SCPS.

OBJECTIUS

Posar en marxa i avaluar un mínim de 7 experiències pilot als barris de Barcelona.

Constituir espais estables de treball on participin tècnics i responsables dels serveis de la política social implicats en la construcció del SCPS.

Redactar un pla estratègic que contempli el ple desenvolupament del SCPS a Barcelona.

Suport en els projectes comunitaris de les Àrees de la política social (IMSS, IMEB...)

ACTUACIONS

El pla pilot de desplegament d'un SCPS a la ciutat de Barcelona haurà de contemplar les actuacions següents:

- Elaboració dels estudis, informes i documents institucionals que permetin el desenvolupament efectiu i generalitzat del SCPS a partir de l'any 2022.
- Creació de diversos grups de Treball entre àrees, i interinstitucionals, que acompanyin la ideació i el desenvolupament del SCPS.
- Activitats de formació.
- Posada en marxa d'un mínim de 7 experiències pilot en els quatre anys vinents.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Direcció de Serveis d'Acció Comunitària

CRONOGRAMA

Anys	Fites
2018	Creació d'un Grup de treball <i>ad hoc</i> . Redacció del primer informe de desenvolupament del SCPS. Posada en marxa de dues experiències pilot a dos barris de la ciutat. Suport als serveis/àrees per a l'impuls dels seus programes comunitaris (es pot repetir els altres anys?).
2019	Incorporar dues experiències pilot més. Redacció del segon informe de desenvolupament del SCPS.
2020	Incorporació de tres experiències pilot més. Redacció del tercer informe de desenvolupament del SCPS.
2021	Avaluació de les 7 experiències pilot. Presentació del Pla Estratègic del SCPS.
2022	Desenvolupament del Pla Estratègic amb SCPS en funcionament a tots els districtes de la ciutat.

91

**Direcció de Serveis
d'Acció
Comunitària**

Pla Municipal
d'Acció Comunitària
2018-2022

INDICADORS

Experiències pilot desenvolupades.

Presentació del Pla Estratègic.

Barris amb SCPS a finals de 2022.

PROJECTE 6. Enfortiment de la dimensió comunitària dels equipaments de proximitat

JUSTIFICACIÓ

Difícilment es pot pensar que, donada la diversitat funcional dels equipaments de proximitat existents a la ciutat, tots podran tenir el mateix rol comunitari ni desenvolupar el mateix tipus de projectes. A més, podem aconseguir esdevenir motors d'acció comunitària a través de plantejaments i estratègies que poden ser diverses inclús entre equipaments similars, en funció de les necessitats i les oportunitats que presenten els diferents barris on estan ubicats.

Però l'acció comunitària, tal com es presenta en aquest Pla municipal, té una intencionalitat, un sentit, i es basa en uns principis d'intervenció, que sí que han de ser compartits, encara que es puguin traduir en pràctiques i projectes diversos.

Atesa la situació, es valora la necessitat de disposar d'instruments de planificació, orientació i avaluació de la dimensió comunitària dels equipaments, que puguin ser compartits per tots els equipaments de la ciutat.

OBJECTIUS

Aconseguir que el conjunt dels equipaments de proximitat de la ciutat, en la seva diversitat funcional (biblioteques, centres esportius, casals infantils, juvenils i de gent gran, ludoteques, centres cívics, casals de barri, ateneus de fabricació i altres...) esdevinguin promotors i facilitadors d'accions i vida comunitària als barris.

ACTUACIONS

- Constitució d'un grup de treball municipal sobre equipaments de proximitat que serà l'encarregat d'orientar i fer el seguiment d'aquest projecte; a més d'un espai de reflexió i propostes.
- Elaboració d'una guia metodològica, amb criteris i orientacions per a la pràctica, que pugui ser compartida per tots els equipaments de proximitat de la ciutat.
- Elaboració d'una guia d'autoavaluació de la dimensió comunitària dels equipaments de proximitat per tal que els diferents col·lectius potencialment implicats en la governança de l'equipament (titulars, gestors, usuaris...) puguin orientar el projecte de l'equipament en la seva dimensió comunitària, tot identificant-ne els punts forts i febles.
- Dissenyar un sistema d'indicadors per a avaluar la dimensió comunitària dels equipaments de proximitat.
- Cada any s'organitzaran unes jornades d'equipaments de proximitat per tal de compartir coneixements, estratègies i projectes al voltant de la dimensió comunitària dels equipaments de proximitat de la ciutat.
- Al llarg de l'any 2022 (finalització d'aquest PMAC) es durà a terme una avaluació de la dimensió comunitària dels equipaments de proximitat de la ciutat.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Direcció de Serveis d'Acció Comunitària.

CRONOGRAMA

Anys	Fites
2018	Realització d'almenys 3 reunions del grup de treball municipal sobre equipaments de proximitat. Redacció de la guia metodològica. Redacció de la guia d'autoavaluació. Jornades d'equipaments de proximitat.
2019	Realització d'almenys 3 reunions del grup de treball municipal sobre equipaments de proximitat. Disseny d'un sistema d'indicadors. Jornades d'equipaments de proximitat.
2020	Realització d'almenys 3 reunions del grup de treball municipal sobre equipaments de proximitat. Jornades d'equipaments de proximitat.
2021	Realització d'almenys 3 reunions del grup de treball municipal sobre equipaments de proximitat. Jornades d'equipaments de proximitat.
2022	Realització d'almenys 3 reunions del grup de treball municipal sobre equipaments de proximitat. Avaluació de la dimensió comunitària dels equipaments de proximitat de la ciutat. Jornades d'equipaments de proximitat.

93

**Direcció de Serveis
d'Acció
Comunitària**

Pla Municipal
d'Acció Comunitària
2018-2022

INDICADORS

Nombre d'equipaments amb dimensió comunitària. Evolució anual.

PROJECTE 7. Projecte ACcent de suport a tècnics municipals de proximitat

JUSTIFICACIÓ

El desplegament del conjunt d'acions, projectes i processos comunitaris que es volen desplegar a la ciutat exigeix als equips de professionals que treballen als barris, als equipaments i als serveis que atenen directament la població una qualificació adient i adequada a aital propòsit. Molts d'aquests professionals, a més, demanen suports específics, orientacions metodològiques i disposar d'espais estables d'intercanvi d'experiències i coneixements al voltant de l'acció comunitària.

El projecte ACcent vol donar resposta a aquesta demanda de formació, capacitat i acompanyament a les estructures tècniques municipals que treballen des de la proximitat amb la ciutadania.

OBJECTIUS

- Generar un espai estable de capacitat i d'intercanvi de coneixements entre els professionals dels equips tècnics de proximitat; especialment dels equips de les direccions de serveis a les persones i el territori dels districtes.
- Propiciar l'escolta activa entre sectors, àrees i professionals municipals de proximitat.
- Disposar de materials de suport (guies metodològiques i altres) a l'activitat dels equips de professionals de proximitat pel que fa al desplegament de les seves funcions com a tècnics comunitaris.

ACTUACIONS

- Creació d'un grup promotor i de seguiment del projecte amb participació de professionals del Servei d'Acció Comunitària i de les Direccions de Serveis a les Persones i el Territori dels districtes.
- Organització de sessions de capacitat i intercanvi de coneixements entre tècnics de proximitat.
- Elaboració de materials de suport.

ÀREES/SECTORS PROMOTORS

Direcció de Serveis d'Acció Comunitària.

CRONOGRAMA

Anys	Fites
2018	Posada en Marxa del grup promotor. Organització de 3 sessions pilot
2019	Organització d'un mínim de 5 sessions. Assistència a les sessions de tècnics de tots els districtes.
2020	Organització d'un mínim de 5 sessions. Assistència a les sessions de tècnics de tots els districtes.
2021	Organització d'un mínim de 5 sessions. Assistència a les sessions de tècnics de tots els districtes.
2022	Organització d'un mínim de 5 sessions. Assistència a les sessions de tècnics de tots els districtes.

95

INDICADORS

Nombre de sessions realitzades a l'any.

Professionals assistents.

**Direcció de Serveis
d'Acció
Comunitària**

Pla Municipal
d'Acció Comunitària
2018-2022

GOVERNANÇA INSTITUCIONAL, SEGUIMENT I AVALUACIÓ

En aquest apartat s'apunten l'arquitectura i els procediments de la governança institucional del Pla Municipal D'Acció Comunitària (PMAC). El PMAC recull actuacions d'àrees i sectors diversos, que cal que estiguin informats i compromesos amb el seu desenvolupament.

Grup de treball d'acció comunitària

Es crearà un Grup de Treball Municipal per a fer seguiment del desenvolupament d'aquest pla. El grup de treball estarà compost per representants de les àrees implicades així com una representació dels districtes, a proposta d'ells a través de l'acord en una Taula de Corresponsabilitat. Un cop aprovat el Pla també es presentarà a les taules de coordinació que puguin estar vinculades als objectius del Pla.

Secretaria tècnica

El PMAC disposarà d'una secretaria tècnica a càrrec de l'òrgan municipal competent en matèria d'acció comunitària.

Informes de seguiment

D'acord amb el Grup de Treball Municipal, la secretaria tècnica elevarà al govern un informe anual sobre el grau de desenvolupament del PMAC que serà distribuït posteriorment a les diferents àrees implicades i districtes així com a les taules de coordinació vinculades al Pla, en especial a l'ECAP, l'espai de corresponsabilitat d'atenció a les persones, presidit per la Tinència vinculada als Drets Socials. Així mateix, la secretaria tècnica tindrà la fun-

ció de dissenyar instruments de seguiment i avaluació de les accions comunitàries: guies metodològiques, sistemes d'indicadors, etc.

Consell Municipal de Benestar Social

Anualment es retransmeten comptes al Grup de Treball d'Acció Comunitària del Consell Municipal de Benestar Socials (CMBS) sobre el grau de desenvolupament del PMAC.

Sobre els projectes tractors

Aquest PMAC recull un seguit de projectes tractors de l'acció comunitària a la ciutat. Això no significa que siguin els únics projectes d'acció comunitària actualment en desenvolupament ni limita les opcions que es puguin posar en marxa, mentre sigui vigent aquest Pla, altres projectes d'acció comunitària ara no identificats.

Aquest PMAC presenta un marc conceptual i unes línies estratègiques que tenen precisament aquesta finalitat: no deixar d'inspirar l'acció institucional en matèria d'acció comunitària i el desenvolupament de nous projectes.

BCN

Pla Municipal d'Acció Comunitària 2018-2022

**Ajuntament
de Barcelona**